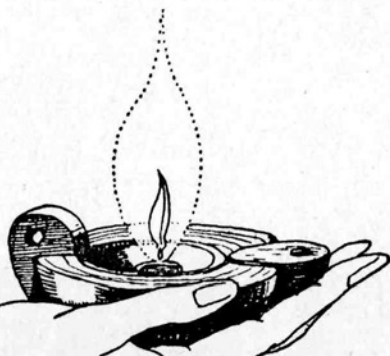

Poštnina plačana v gotovini.

9
1935

VIGARED

VIGRED, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—, za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.— Izdaja konzorcij Vigredi (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova cesta, 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravništvo Masarykova cesta 12, palača Vzajemne zavarovalnice. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah, za tiskarno odgovarja Jožef Godina C.M.— Telefonska štev. 3519.

Sklep uredništva 10. prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaprosenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine Vigredi, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede naročil, reklamacij in naročnine pa na upravništvo Vigredi, Masarykova c. 12, Ljubljana.

V S E B I N A :

Katoliško udejstvovanje. — Lepota življenja (Peleasa). — Rozvita Frankova (Dr. p. R. Tominec). — Molitev (R. Klemenčičeva). — Iz povesti duše (Ljubinica). — Peto kolo (Ana Galetova). — Jesenski dih (F. Zupančič). — Novomašniku v pozdrav (Vane Betkin). — Marija Premšak (Peleasa). — Krik njene duše (M. Krumpak). — Tuja deklica (Mara Stepanova). — Rožni popek (F. Z.). — Bele vrtnice (Tilka Lamprechtova). — Pravlјica (Ana Galetova). — Žena in delo. — Po ženskem svetu. — Iz naših vrst. —

V Rožnem domu. — Vprašanja radoznalih.

DOBRE KNJIGE

R. Dorgeles — prevedla Ivanka Klemenčič: »*Leseni križi*«. Ljudska knjižnica 58. zvezek. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani je izdala lepo vojno povest, ki je vsa napeta, pisana živo in neposredno. Vsi vojni doživljaji, polni grozote, se razgrinjajo pred čitateljem tako živo, da ga vsega prevzamejo. Vendar ni v njej tiste odurne realnosti, ki smo se je včasih kar bali, ampak je vse popisano zelo stvarno sicer, a umirjeno. Vsakdo bo z užitkom čital to knjigo, zlasti bo pa zanimala

tiste, ki so sami doživeli in pretrpeli vojne grozote.

Duhovno življenje je lepa izseljeniška revija naših izseljencev v Argentini. Izhaja v Buenos Aires. Prinaša članke naših najboljših pisateljev, katerim je namen, da ohranijo naše ljudi v tujini res naše. Potrebno je to, saj tujina dan za dnem steza svojo grabežljivo roko po ti-sočih naših najboljših, ki jim domovina ne more več dati kruha. Iz skromnih začetkov se list na vso moč lepo uveljavlja.

VIGRED

LETO XIII. LJUBLJANA, 1. SEPTEMBRA 1935 ŠTEV. 9.

KATOLIŠKO UDEJSTVOVANJE

GLAVNI PROGRAM KA

(Nadaljevanje.)

Kulturno delovanje: KA razširja in razlaga papeške okrožnice, določila in odredbe, zlasti še enciklike. V posameznem pa skrbi za studij raznih problemov filozofske, moralne, socialne i. dr. vsebine, in sicer v luči katoliškega svetovnega naziranja. Potem tudi za širjenje le-te razlage med ljudstvom po svojih kulturnih šolah, konferencah, študijskih tednih za narodno kulturo, državljansko kulturo, za župnijsko pomoč; s študijskimi dnevi itd. Apostolat tiska v dnevnem in organizatoričnem časopisju za šolanje članstva, kulturne dnevne in tedenske časopise, letake, brošure, knjižnice.

KA izvaja apostolat, da pravna odredba Cerkve v vsakem pouku pride do svojih pravic. Saj vodi nadalje versko in moralno izobrazbo učečih; prireja in zdržuje katoliške šole; dela na to, da diha šola krščanskega duha.

Družinsko delovanje: Duhovna in moralna priprava mladih ljudi na zakrament sv. zakona, posebno z duhovnimi vajami kot priprava. Pomoč staršem pri vršitvi njihovih vzgojnih nalog (duh. vaje, konference itd.) Delo za krščansko družinsko zakonodajo.

Karitativno delovanje: Zgraditev Vincencijevih konferenc. Pomoč otrokom, ubogim, bolnikom; zanimanje za različne oblike dobrodelnosti.

Moralno delovanje: Potrebni koraki pri javni upravi in pri vseh osebnostih, ki imajo čuvati javno moralo. Nadzorstvo nad tiskom, kinom, gledališčem; boj nemoralni modi. Dober zgled; obnova moralne miselnosti.

Gospodarsko-socialno delovanje: Zveze in društva, ki se orientirajo po verskomoralnem programu KA in potem na gospodarskem ali poklicnem polju delujejo, nosijo sama odgovornost za svoje delo in svoja podjetja. Z ozirom na verskomoralno stran pa so odvisna

od KA (pismo na kardinala Segura). Ta pa kaj lepo pokaže svoj blagodejni vpliv; ostvarja delovanje po naukih Cerkve; lahko se jih poslužuje tudi za krščanski apostolat. Važno bi bilo označiti zveze med KA in gospodarsko-socialnimi zvezami in društvi (ki naj bi se spravili z njo v zvezo s posebnim tajništvom ali podobno). O tem drugič.

Peleasa: ✓

LEPOTA ŽIVLJENJA

Kdo se drzne izpregovoriti take besede v tem 20. stoletju? Življenje lepo? Ko je vendar prepolno zavisti in koristoljublja, bojev in trpljenja, pomanjkanja in bolezni. Kje je potem še prostor za lepoto? Mar v palači, ob mizi, bogato obloženi, mar v zakonu, danes sklenjenim, jutri razrušenim, mar v mladosti, danes vsej zorni, jutri oskrunjeni? Mar v šumnih veselicah, ki pripravljajo grenka jutra? Mar v bajnih kopališčih, kjer se shaja visoka gospoda?

In vendar povsod toliko lepote! Dotakniti se tuje rane, obvezati jo z lastno roko, tolažiti trpeče človeštvo s svojim srcem. Koliko lepote! Lepota pa ni v tem, da človeštvu obljublamo izboljšanje, ki bo morda prišlo, ki mora priti, marveč v tem, da jaz sama, in že takoj danes začnem delati na tem izboljšanju. Lepota, veličina življenja je v tem, da se že danes posvetim preprostim, malim, revnim in bolnim — vsem tistim, ki trpe. Tem postati vir dobrega in lepega, vir življenja in tolažbe, to je najvišja lepota.

K umevanju take lepote pa pelje prelepa cesta, posuta s trnjem in ostrimi kamni, ob katerih noga ob vsakem koraku krvavi, vendar najbolj gotova in sigurna pot — pot trpljenja. Blagor Ti, če si sama trpela, in če se moreš tolažiti, da boš še trpela! Doumela si najvišjo znanost, katere ne more nadomestiti ne genij, ne študij, tudi ljubezen ne.

In Ti si prehodila to pot. Kakšen vir tolažbe v Tvoji zmagi! Zdaj si varna. Razpni svoja krila in sprejmi pod nje vse, ki so Tvojega zavetja potrebni. Vse, katerim trpljenje še ni postalo lepota.

Blagor Ti, ki Ti je takoj zjutraj dano veselje, da boš danes nasitila tega in tega lačnega otroka, da boš zrla v velike, hvaležne oči, da boš utrla solzo iz oči revne matere, da boš ob tej in tej uri sedela ob vznožju bolnika, ki Ti bo toplo stisnil — morda s poslednjo močjo — Tvojo darežljivo desnico in ne bo več mogel izgovoriti besed, ki bi jih sicer jecljalo ginjeno srce njegovo. Blagor Ti, ki se boš ustavila ob brezposelnem delavcu, mimo katerega vsi tako drve, in nihče nima časa poslušati njegovih prosečih besed. Ti pa ga boš povprašala po njegovi družini, po njegovem zdravju in zvedela, da temu revežu manjka vsega razen časa, ki ga ima v izobilju. In ko boš končno prišla do revnega stanovanja, čigar vrata tako redko odpira roka usmiljenja, in boš previdno in radostno oddala oblekco za prvo-obhajanko ter jo prosila, da se pri prvem srečanju s svojim božjim Prijateljem spomni tudi Tebe, Tvojega moža, Tvojih otrok! In ko boš pripravljala, z večno-mlado ljubeznijo matere, lepo in toplo perilo za bitje, katerega nosiš pod svojim

srcem, ah, če se boš takrat spomnila na kako revno mater in poleg svojega pripravljala tudi njeno perilo, ah, mati, kakšen blagoslov bo prišel na Tebe, na Tvojega nerojenega otroka! In ko boš zrla v te skrbne materine oči in ji stisnila trepetajočo dlan, se Ti bo hipoma odprla vsa lepota življenja. In če je ta mati morda nezakonska? Obiskala jo boš v težki uri, — ki bo morda dolga, morda težka celo življenje. In ko si boš rekla: Zakaj ne bi, dokler morem, skrbela tudi za to malo, nesrečno bitje, čigar mati tako trdo dela, da ga preživi? Čigar mati tako zelo trpi, ker jo je zapustil oče njenega otroka?

In Ti pa, ki sama nimaš niti časa, niti denarja, da bi uživala srečo sosede, ki se je pravkar vsa srečna vrnila v osrčje svoje družine, ki se bo zbrala k opoldanski mizi. Rečem Ti, bodi vesela tudi Ti! Tudi Tebi se odpira vsa lepota življenja. Če imaš šestkrat na teden kosilo, daj ga, če hočeš, sedmič tistemu, ki ga ima samo dvakrat ali trikrat! Če si sama zdrava, obišči v nedeljo popoldne najbolj zapuščenega bolnika in napila se boš lepote za cel teden, ki Te bo tolažila pri tvojem trdem delu. In če bo delodajalec krut in nepravičen s Teboj, spomni se hvaležnega pogleda bolnikovega, ki Te je v nedeljo objel in Te spremljal prav do vrat. Zopet se Ti bo odprla lepota in Ti dajala poguma do poznega večera.

In Ti, ki si sama bolna? K Tebi pa se je sklonila Lepota sama, ki s Teboj trpi prva, kakor se prva daruje z duhovnikom, ki mašuje.

In Ti, žena, ki imaš moža, ki se je veri odtujil, Ti pa skušaj, da boš našla lepoto življenja v besedi. Tudi Ti, ki si žrtvovala svojo mladost, svojo ljubezen, svoje vse bratu, da je on dosegel svoj cilj. Zdaj pa se je v ponosni mladosti obrnil od Tebe, zapustil vero Vajinih staršev. Tudi Ti boš našla v življenju še lepote. Doživela boš čas največji, ko se bo Tvoj brat vrnil v tihi uri, snel podobo Križanega raz steno, jo orosil s svojimi solzami in se skesan vrgel na kolena. To bo dosegla moč Tvoje besede. Ali poznaš zgodovino te velike sile sveta, katero občudujemo najprej na ustnicah dvanajsternih ribičev, kjer nam prvič poda dokaze svoje moči, ko se poganski svet bojuje s krščanstvom? Nato vidiš, kako se njeni moči pridruži še ljubezen in kri, kako je ta beseda vsa smehlajajoča se in neustrašljiva na ustnicah vojakov, kot sta Viktor in Sebastijan, ko izjavljata, da nikdar pred smrtjo nista trepetala in da tega ne bosta pričela sedaj, ko bo smrt cena za prostost njunih duš. Še lepša in ginljivejša je ta beseda na ustnih otrok, pred katerih nebeško nedolžnostjo čela sodnikov oblede. Glej, to malo deklico, v vsej lepoti vesele nedolžnosti! Trinajst let ima in Agneza ji je ime. Pravkar je izjavila, da je kristjana in da hoče umreti za svojega Boga. Kaj naj storijo s tem velikim krščanskim narodom, čigar najmanjši prihajajo pred mučilnico in tam jecljajo besede, silne kot sama večnost?

Ko pa poplavijo Evropo barbarska plemena, tedaj se zdi, da je beseda utihnila ali izginila. Cesarstvo pade, Rim pade, Cerkev sama stoji sredi ruševin. Njeno edino orožje je beseda, z obema kriloma: ljubeznijo in krvjo. In ta beseda gre v temne gozdove Nemčije, kamor rimsko orožje ne prodre. Tu, v osrčju krvave podivjanosti ustanavlja samostane, najde nove vire krvi, ki nikdar ne usahnejo, dokler je svet treba reševati s krvjo. Tako si moč besede za rimskim osvoji tudi še barbarski svet. Tega pa mora šele urediti. Zato govori kraljem in jih uči, da je njihova moč le omejena.

In ko nastopi za križarskimi vojnami tisti veliki čas, zadoni iz njegovega osrčja beseda, ki zadivi ves svet. Tomaž Akvinski, Frančišek Asiški in sv. Dominik jo izgovore. Trinajsto stoletje jo sliši, jo posluša, jo občuduje. Njen odmev se pojavi v življenju, v književnosti in umetnosti.

Velikemu krščanskemu stoletju pa sledi temna doba. Pa še v tej temi najde beseda svojo gorečnost. Bog jo položi zdaj na ustnice žene, svete Katarine Sijenske, in ji da nalog, da z njo prepriča rimskega papeža, da je čas, da se vrne na sedež sv. Petra.

Beseda velikega Vincencija Pavelskega priklič v svet kongregacijo usmiljenih sester, ki je sama po sebi najlepša govorica, ki je kdaj odmevala na zemlji, obenem pa najnežnejša vez božje in ustvarjene ljubezni.

Ko pa je kmalu na to dana beseda nesmrtnemu škofu, o katerem pravi Voltaire, »da še ni nikdar slišal govoriti tako pozno in tako zgodaj« — ta škof je govoril prvič, ko je bil 16 let star in ob 11 h zvečer — je ta beseda vsa nežna in mehka in polna usmiljenja. Ne mislim njegovih pogrebniških govorov, ki bodo živeli in katere so občudovali prestoli. Tukaj nas vse bolj zanimajo besede, v katerih se ta veliki škof skuša spočiti od teže svoje imenitnosti in svoje slave. Besede, ki bodo še dolgo tolažile zapuščene duše tega sveta, besede, ki ga približujejo sveti, toda temačni duši žene, v sladkem in pristrčnem zaupanju. Tudi tukaj je njegova krščanska beseda vsa zgovorna, silna, učena in prodirajoča, vendar ji ne manjka nežnosti. Zdi se, da se Bog hoče poslužiti tega prijateljstva, da pride vonj te plemenite ljubezni tudi do duš, katerim nikdar ne zacvete sreča, da bi jih tukaj na zemlji kdo ljubil.

Ko leže v grob Basonet, pokopljejo z njim tudi krščansko besedo, bi morda kdo trdil? Vem, da najde Voltaire s svojo modroslovno krinko v celem stoletju malo nasprotnikov. Vem pa tudi, da se je beseda pokazala čez noč, ožarjena z ljubeznijo, pordečena s krvjo požrtvovalnosti. Zdonela je pred prestoli francoske revolucije ter v ljubezni in krvi našla višek svoje lepote. In ko se je vihar malo podel, se je pojavila beseda, pomlajena z mučeništvom, oborožena za boj, pogumna in drzna, pripravljena govoriti nov jezik novim ljudem. Dve generaciji jo poslušata. In tisti, ki so jo slišali, so čutili, da jih je, kljub njihovim slabostim in padcem, dvignila na svoja krila in nosila njihovo mladost. Njen prvo-rojenec je Friderik Ozanam, ki se s tolikim spoštovanjem spominja plemenitega obraza tistega nadangela besede, ki je opajal njegovo mladost. Odsvit slave te besede in odmev njenega povdarka je ponesel v večnost, zakaj umrl je v njenem naročju. Mi pa, ki prihajamo prepozno, imamo vsaj to tolažbo, da čitamo pisano to besedo, vso močno in silno, četudi ji manjka gorečnosti nadangeleve kretnje, veličastnosti njegovega čela in plamena njegovega pogleda. Darovala je svojega prvega in najljubšega sina nam, ki prihajamo šele sedaj. Dala pa nam je tudi hčerko, ki nam v težkih urah kaže pot navzgor in naprej.

Ti žena, Ti sestra, ki si kristjana, tudi Tebi je bila dana moč besede. Morda si poklicana vprav zdaj, da greš in jo izpregovoriš. Čas je velik. Tvoj mož, Tvoj brat sta se vrnila zopet v naročje svoje matere — Cerkve. Čaka pa še toliko drugih...

ROZVITA FRANKOVA

Zgodba človeških src iz dobe katoliške reformacije.

(Nadaljevanje.)

Gospodična Juta igra na klavirju. V tisti dobi so še majhni in ozki ter šibkih nog, glas jim ni še tako poln kakor danes, ko so klavirji mogočni in zvene tako sladko. Povabljeni so svétnikovi in z njimi Aleš. Oblečen je danes v modro obleko in okoli vratu mu je dala gospa svétnikova napraviti krasne čipke iz beneške svile, enake ob zapestju. Videti je že velik in lep obraz ima. Gospodična Juta je prej z njim govorila in sedaj nadaljuje isto govorico na klavirju, skoro sama ne ve, da je to ista govorica, samo vse drugače zveni, bolj toplo, bolj neposredno. Gospa svétnikova se smehlja in mati Jutina se spogleda z gospo, oči obeh dobe poseben globok lesk.

Aleš pa medtem verno posluša in sanjaje razmišlja. Njegov svet je ves svojski. Gleda Juto in mu je všeč njena glava in tudi njen obraz ga prijetno razvname — toda že misli nehote na svojo mamo in hoče doživeti njeno sliko: kakšna je bila, ali je bila kakor Juta, tedaj ko je bila še zelo mlada. Ta hip pa ga spreleti nedopovedljiva žalost, da je tako zgodaj umrla. Zakaj ga ni počakala, da bi ga videla sedaj, ko je že velik.

Juta preneha z igranjem in misli se mu uredi, da mora biti vljuden kavalir. Toda njene oči ga begajo, ne ve kam bi pred temi lučkami. Juta se mu smehlja nerodnemu fantu, tako da nehote zardi. K sreči bo kmalu treba iti, dobro ve, da gospod svétnik ljubi točnost. Danes je tako nezadovoljen sam s seboj. Zdi se mu, da mora čimprej govoriti s svojim patrom.

Zvečer je sam v svoji sobici. Spomni se razgovora za časa bolezni: kako je biti — oče . . . Mlado telo se mu vzpne kakor v zalet v neznano daljo, polno nemira in iskanja. Kako si želi miru v sebi, pa ga ni . . . kako naj je, ko ne ve kam. Lahko je patru Renatu, ki je že tako daleč. Toda on — kako je vsa ta pot težka. Ne ve, ali bo zmagal ali ne. Aleš ima nekaj noči brez spanca.

* * *

Aleš piše očetu na Dunaj!

Preljubi oče!

Ne vem, kako boste to novico sprejeli. Nekoliko se bojim, da Vam bo težko, nekoliko pa mislim, da me boste prav iz srca blagoslovili. Že med letom sem Vam pisal večkrat, kako zelo so mi všeč naši gospodje patri. Zelo veliko sem premišljeval med letom, kako bi. Mislim, da se sedaj nisem prenaglil. Tudi mi je oče Renatus kaj lepo povedal o svetni ljubezni in tudi vem, da mi gospodična Jutta kar zelo ugaja. Ampak vseeno sem mislil, da bo še najlepše delo po mojem srcu — delo v vinogradu Gospodovem. Na zunaj je to res skoro neznameniten poklic, človek kar nekako izgine, toda če premislim vse tako, kakor mi je razložil moj dobri pater Renatus, pa mu moram dati prav. Tudi gospod svétnik, Vaš prijatelj, ki me tako ljubi kakor Vi, je visoko zaslužen mož in zelo spoštovan, in vendar sem ga videl mnogokrat s solzo v očeh. Še vedno mu je hudo »nach Agnes, der viellieben«. Saj veste, da visi v sobi njena sličica. Tako sem se bil odločil, da postanem pater spiritualis — duhovni oče in Vas prosim, da mi pošljete svoj blagoslov in še pismeno dovoljenje. Gospod svétnik Vas lepo pozdravlja in seveda gospa tudi. Njim še nisem nič povedal.

Prisrčno Vas objemlje Vaš zvesti in

vdani sin Aleš.

NB.: Rad bi nosil ime Romuald, nadejam se, da tudi Vam ugaja.

Stotnik Kocjan je to pismo, pisano s težkim srcem, prebral in roka mu je omahnila. Tesno mu je postalo pri srcu, kakor da se nekaj trga v njem. Tisoč slik lepih in tako ljubih se je na mah raztrgalo. Tolikrat je sanjal, da bodo te roke, utrujene od dela, lahko zopet zibale, kakor nekoč pred davnimi leti. Tisto nedopovedljivo čustvo ga je prevzemalo ob tej misli: biti srečen, srečen . . . In sedaj mu je vse to odvzeto. Poznal je svojega sina, da resno misli, kar piše. Zato mu je tako tesno pri srcu, zdaj ve, da se življenje poslavlja.

S težko roko napiše odgovor, pošilja blagoslov svojemu edincu, svojemu edinemu cvetu. Ni lahka ta žrtev, zakaj nikoli izpeta pesem

človeškega hrepenenja mu še posebno tiste dni tako prečudno sladko zveni, da se gospodu stotniku Kocjanu kajkrat utrgajo solze.

In tu moram napisati slavospev takim očetom in materam, ki to žrtev Bogu pokloniti znajo. Ne mislim onih, ki skoro hladno računajo: bo vsaj na varni poti in preskrbljen. Ne, ne mislim teh. Temveč onim velja ta slavospev, ki imajo najlepše načrte s svojimi otroki, ki s silno ljubeznijo vise na tej mladi lepoti, ki je vsa cvetoča okoli njih prve jeseni. In v to radost zazveni klic Nevidnega: »Kdor hoče za menoj . . . Če hočeš popoln biti, pojdi in prodaj vse, kar imaš . . .« In se božja roka nagne v človeško ogrado in utrga najbolj ljubljene, najbolj negovani cvet za svoje vrtove. Kako je tedaj hudo v takem srcu! Kako trpi, kako se bore človeška srca z Božjim! Naposled pride med solzami in pritajeno bolečino preko ustnic: Fiat — zgodi se. Trda roka očetova napravi križ na belo čelo hčerke. Sedaj šele ve, kako mu je zrasla v srce s svojim smehom, s svojimi drobnimi šalami, sedaj šele čuti, kako bo pogrešal njene male dlani, cepetanja njenih čevljkov, njenega vonja po cvetočem kostanju. In mati šele tisti hip dojame, da je ta njen sin, ki odhaja, njena čisto posebna ljubezen in vseeno se skloni ter poljubi svojega fanta — skoro še otroka, ki je čez noč začel zoreti v moža — zapove svojim solzam, da ne smejo teči in blagoslovi svojo nekrvavo daritev Bogu.

Kdor more razumeti, naj razume.

Človeško to ni, ko si vsak človek na tem božjem svetu želi ljubezni, želi ljubiti in je tako žejen biti ljubljen.

Blagor onim, ki niso videli in so verovali. To velja tem sinovom, tem hčeram, takim staršem.

* * *

Samostanski vratar je star in izkušen mož. Zlepa ga kaka stvar ne vznemiri. In četudi je nekoliko bolehen, vseeno mladino ljubi. Vse študente pozna po imenu, vsi ga imajo radi in če včasih kaj pogodrnja, mu nihče mladih gospodičev nič ne zameri. Aleš mu je še posebej pri srcu. Nekoč ga je cel teden mučila podagra in Aleš je vsak dan prišel in mu pomagal z malimi uslugami. Tega frater Adjut ne pozabi. —

Danes pa je Aleš tako plah in čisto poseben.

»Kam pa? — Saj že vem — k patru Renatu, kajne?«

»Ne, frater Adjut, danes pa k očetu provincijalu. So doma?«

»Seveda so, ampak Aleš, pa je ne...?«

Aleš se mu nasmehne in gre hitrih korakov mimo njega po stopnicah v provincijalat.

Potrka.

»Ave.«

Pred Alešem stoji droben in suhljat pater Antonius Lazari — provincijal reda manjših bratov.

»Quid petis? — Kaj bi rad?«

»Admodum reverende pater — enixe rogo, ut me suscipias in ordinem. — Visokočastiti oče, prav lepo prosim, da me sprejmeš v red.«

»Alexius Kotzianus — optime! toda, če imaš poklic, moj fant. Habit je težka obleka in obljube so trde vezi. Red poznaš, saj si videl naše delo in življenje. Drugo je videti, drugo živeti. Kaj misliš?«

»Mislim, da imam poklic. In oče mi je že poslal dovoljenje. Gospod dvorni svétnik Jakob pl. Kiselj je dejal, da utegnem biti dober redovnik.«

»In ime — ali imaš kako željo, Alexius Kotzianus?«

»Če bi smel prositi — bi rad bil Romualdus.«

»Prav — bomo napisali in uredili. Ti pa napiši prošnjo latinsko, da bom videl, kako znaš latine loqui.«

Za Alešem so se zaprla težka vrata. Bil je sprejet v red manjših bratov. —

R. Klemenčičeva:

MOLITEV

Zvečer, ko zvoni,
ko stvarstvo vse okoli
ziblje tihi sen,
mi duša moli.
Tam onkraj je Bog,
ki čuje to plašno molitev
in vidi, kako se
proseče sklepa dvoje rok
k molitvi goreči:
»O reši eno samo dušo,
Bog!«

IZ POVESTI DUŠE

«...in, ko sem namerjala sredi cvetoče pomladi prve korake med svet in ga hotela objeti v neodoljivem hrepenenju po uresničenju vseh sanj mlade dekliške duše, mi je bilo lepo. Kako varno sem korakala po stezi življenja — povsod so cvetele rože — rdeče in bele in morje lilij jih je obdajalo ...

Sij lilij večnobelih, pripela bi vas k sebi, ali bi legla med vas in sredi med vami zaspala ... O, to bi bil sladek sen, med samim snežnobelim cvetjem ob mladih dihih vesne! In ko bi se naužila snežene beline in vonja vašega, bi umrla, umrla s pesmijo ...

* * *

Tako je bilo takrat. Sredi lilij sem zaspala — in potem sem se zbudila ... In sem hotela umreti ... Zakaj, ko sem se zbudila, ni bilo lilij več, cvetele so še samo rože rdeče — rože krvaveče ...

Takrat prišlo je spoznanje vame, spoznanje — oster dih sveta.

Krvaveča roža se je na mojih prsih iskrila ...

... in iz srca mi je kapljala mučeniška kri ...

Zakaj si mi dal spoznanje, svet, zakaj si moril mojo vero v dobro, ideale v Boga? Zakaj si leto in več divjal nad lačno, žejno, raztrgano dušo? Zakaj si jo pritiral tako daleč, da si je dejala sama: v Boga ne verujem več. Rožo rdečo, zakaj si ji pripel na prsi? —

Tega še prav za prav danes ne vem. Mislim pa, da zato, da bom sposobna pobijati drugih nevero in da bom morila v dušah neverujočih njih blazen napuh, nečistost in srd.

Tako mislim. Toda ne vem. In vendar sem prepričana, da bo to lepo in da bo veliko, ker je želja Gospodova.

In vzcetele bodo bele rože ...

Aj, sestra, ti, ki trpiš morda kot sem jaz, poslušaj me! Meni ni nikdo povedal.

Ne hodiš prva te poti, hodili so jo že milijoni. Ko pa je Bog določil konec, so zablestele legije značajev, novih borcev in moči za vinograd Gospodov.

Pa rekla boš: Moja vera je v prah poteptana, umazana, raztrgana, ne morem je več prepoznati, to ni več moja vera!

Da, to je tvoja vera! In tvoja duša jo v najtišji globini priznava — tvoja omahujoča duša je globoko verujoča in — pokojna ko otrok.

... in roka tvojega Očeta čuje nad teboj in se dviga v blagoslov ...

Krog tebe pa je polje belih lilij ...

PETO KOLO

(Nadaljevanje.)

SAMOSTAN

»Torej, kaj boš — bančna uradnica, farmaceutka, igralka?«
Učiteljica!

»Dovrši osem gimnazij in potem študiraj kar hočeš.«
Bom učiteljica.

»Naj nam papa umre? Kaj bom sama?«

Pojdeš z menoj.

»Kam? Na deželo? V vas? To bi bila moja smrt.«

A moje edino življenje.

»Misliš resno?«

Resno.

»Potem te ne potrebujem. Lahko greš domov.«

Čutila sem, da sem pobledela. V naslednjem hipu pa mi je že razbijalo srce in morala sem se krepko vgrizniti v ustnice, da nisem zaukala. To je bil najlepši dar, ki mi ga je dala Ljubljana.

Prišla sem s kovčkom domov. Kot da se je desetnica čez osem let prvič spet ustavila na domačem pragu!

»Kaj bomo sedaj?«

Najprej se odpočijem, se vas nagledam, najem in napijem.

»Vendar moraš biti hvaležna stricu in teti.«

Stric? Teta? Mamica? Papa? Ali je mogoče? Odvalil se mi je težak kamen.

Hvaležna? Saj sem hvaležna.

»Vzgojili so te.«

V kaj? Posneli so mi prirodnost. Sredi odgovorov so me vstavljali. Palica mi je vcepila odpor proti zapovedim, ki se ga ne otresem nikoli. Nikoli mi ni bilo domače. Vse sem zapirala vase. Ta napetost se je sprostila v divjanje, kadar me ni nihče opazoval.

Hvaležna? Saj sem jim hvaležna za kruhek. Ali človek ne raste samo ob kruhu. Če bi bilo tako, bi bila večja od sestrá in brata, ker sem dobila največji kos.

»Veš kaj, v samostan pojdeš.«

Prav. Takrat bi bila šla, kamor bi mi bili rekli, samo nazaj nič več. In sem šla v samostan s prav grdim spričevalom.

Prve dni sem hodila med jokajočimi deklicami. Po mamah so jokale. V meni je vstajala neka blaženost. Prvič me je mama poslala

v šolo. Oče bo odštél denar. Nisem nič pomislila, da si ga bosta morala grenko pritrgati. Zavest, da te dom pošilja, je tako sladka.

»Kaj ti nimaš nič rada mame, da ne jokaš za njo?« so me spraševali.

Saj mi je ni nihče vzel. Zdaj jo šele imam, sem razlagala gluhim ušesom.

Samostanska tihota me je zdravila. Vsa sem se obrnila navznoter. Rada sem ubogala, a odpuščenja po kaki nerodnosti pa res nisem rada prosila. Nikoli nisem namreč v srcu čutila kesanja in usta so se upirala laži.

Moja nagnenja k divjanju so nasitili na odru pri domačih igrah, kjer sem bila kot doma.

V tistem času se je pojavila v meni naenkrat čudna požrešnost po čitanju. Pa so me postili. Ne vem čemu. Vem le, da v dveh letih nisem dobila iz šolarske knjižnice niti ene knjige. Ko mi jo je prinesel katehet, so mi jo redovnice vzele.

Sicer mi je bilo lepo. Bog me je izpolnil in sladko zadovoljstvo se je igralo v meni.

(Dalje prihodnjič.)

Francka Zupančič:

JESENSKI DIH

Prvič letos sem videla in čutila v vzduhu ob otvoritvi jeseni nekaj, kar se je spajalo z mojo preteklostjo in me je razbremenilo sanj in upov. Pustilo mi je v duši ne praznoto, ne domotožje po onem, kar se ljubi in želi večno, toda znamenje resničnosti, ki je povzročilo, da boljše umejem življenje. Končala je sladka budalost ne premerjati in pregledovati ceste, ki še ostaja pred menoj. Končala je; minula.

Vendar, včeraj se mi je še hotelo korakati s hitrostjo časa z bedastim sanjarjenjem.

Nezapopadljiva želja prekoračiti malo dalje, videti nekaj višje, premagati vse ono, kar je ovira, počitek, preudarek, izpit. Dalje, višje, kljub vsaki žrtvi, tam bi morala biti gotovost. Ono, ki da radost brez napornega premišljanja na boljše in na jutri. Boljše in jutri spojena, uresničena, določena. Blagor, čist blagor...

Danes se vidim s svojo culico, že malce utrujena in zamišljena; korak teži k tlom in odmeva naokrog.

Pot je že zdavno pričeta in pojavljajo se znamenja velike osamelosti v gotovih pobliskovanjih duha.

Pot prehojena je morda daljša od one, ki me še čaka: čas je sedaj, uravnotežiti dejanja.

Če mi ni dano vedno ločiti dobro od slabega, naj vsaj pokličem v spomin dejstva in dejanja, ki so mi obogatila življenje in jih premerim z ozirom na ono, ki bi bilo lahko vrednejše in plemenitejše ter naj poizkusim vzpeti se kvišku.

Vane Betkin:

NOVOMAŠNIKU V POZDRAV

V današnjih dneh, ko svet rdi kakor škrlat
od grehov vélikih in vsepovsod
razbitih polno božjih je podob,
da vse v bodočnost zre brez nad,
odpira se še vedno božja roka kakor plod,
ki pod jesen pokaže zreli sad
in daje vedno novih nam poslancev, da zablod
prihajajo nas groznih reševat.

Danes se tudi Tebi je odprlo širno polje
vinograda Gospodnjega,
zdaj pojdeš onim, ki so dobre volje
oznanjat nauke evangelija.

Veš, na Slovenskem je še mnogo kamric belih,
ki zaklenjene z devetimi so ključi
in v sebi hranijo skrivnosti naše kelih
v svitu bajnih, čudovitih luči.
Za te stebrière, ki so ponos naš in naš up,
bojimo se, da bi teh groznih časov hrup
ne utihotapil se do kamric tistih
in poruval in pokončal cvetov deviško čistih.

Veseli smo, da Te Modrost, ki vse obsega,
za varuha je dala njim, ki vérujejo v bodočnosti zeleni cvet,
da boš še novih pridobival in pripomogel vsem do tega,
da bo nekoč prišel brat Jezus blagoslavljat svet.

Pozdravljen, ki po ljubezni; veri, upanju prežet
boš šel za Kristusa med svet trpet!

Peleasa:

MARIJA PREMŠAK

Tam v plemenitem Teharju poleg Celja se je 1820. leta rodila
tamkajšnjemu županu hčerka, ki so ji dali ime Marija. Oče je imel
póleg veleposestva tudi še mlin in gostilno. V kolikor sem mogla

*OP. URED.: Z današnjo številko pričnemo prinašati opise življenjskega dela
dobrih, plemenitih žen, domačih in tujih, ki bodo našemu karitativno se udejestvu-
jočemu ženstvu pomagali k uspešnejšemu delu.*

dognati, se je na njegovem posestvu, to se pravi, pod njegovim kozolcem doigrala tista za Teharčane tako važna zgodba, ko so njihovi hrabri predniki ugrabili nekoč poslednjega Celjana, grofa Ulriha. Ta se jim je odkupil s tem, da jim je podelil plemstvo. Poleg treh zlatih zvezd na modrem polju, ki jih imajo Celjani, so Teharčani ponosni na svojo dvojico, tudi na sinjem nebu. V šoli se nam je strogo zabičevalo dodati »Tüchern« vselej tudi še »das Edeltum«. In še danes se sliši med ljudstvom, da vise Teharje na zlati niti.

Tukaj torej se ukvarja s posestvom, mlinarsko in krčmarsko obrtjo in uživa čast župana oče Ostrožnik takrat, ko veliki Koržan žanje po Evropi zmago za zmago in doživi slednjič tudi popolni poraz. V tem divnem kraju, morda najlepšem, kar jih pozna zeleni Štajer, tam ob vznožju sv. Ane na eni, in sv. Jožefa na drugi strani, se mu rodi Marija, za bratcem Andrejem. Obema sledi še Jožefa.

Andrej dobi veleposestvo za očetom in kot ta, je tudi on dolgoletni teharski župan. Jožefa se kmalu poroči v mestu, kjer doživi izredno visoko starost, tam v svoji vili tik ob stopnicah, ki peljejo k sv. Jožefu. Tja zahaja redno, dokler le more. Cerkvi in misijonarjem je velika dobrotnica. Ko pa ne more več na hribček in v cerkev, se ob oknu veseli številnih romarjev in vernikov, ki obiskujejo svetega Jožefa. In eden očetov lazaristov mi je pravil, da ji je Bog v smrtni uri naklonil posebno milost: izdihnila je v naročju duhovnikovih molitev. Z duhovnikom umirajo ljudje baje samo na Tirolskem. Tako sestra Jožefa.

Marija, starejša, se je 1844. leta poročila z Antonom Premškom iz Kočevja. Kupila sta mlin in veleposestvo v bližnji Škofjivasi ter se tam naselila.

Škofjivas nad Celjem nosi svoje ime po plemičih Bischofshausen, ki so tu prebivali v gradu, ki je nosil isto ime. Poslednji, baron Sigismund Freiherr von Bischofshausen je tu prebil s svojo ženo Irmo le še po par mesecev v letu, nakar je prišel grad najprej v židovske, pozneje pa v francoske roke in se odtlej imenuje »Castel Crisis«. Vas leži ob obeh straneh glavne ceste, po sredi pa teče lepa Hudinja. Danes je tam živahen promet, kajti poleg rednih avtobusov, ki vozijo štiri- do petkrat na dan iz Maribora, Vitanja in Dobrne v Celje in nazaj, pasira tam dnevno po sto avtomobilov. Vas ima poleg vodovoda tudi že davno električno razsvetljavo, tekstilno in mlinsko industrijo. Hmelj daje vaščanom lepe zneske. Škofjeva-

ščani so precej slični Teharčanom. Kot ti, so tudi oni obiskovali le mestne šole in nekako prezirali bližnji Vojnik. Na zunaj sodeč, bi človek rekel, da so tudi pobožni, zakaj vsaka hiša ima svojo kapelico ali križ. Sredi vasi je most čez Hudinjo. Na enem koncu mosta stoji križ, na drugem pa ga zvesto čuva sveti Nepomuk v kapelici, ki je ponos cele vasi. Prav nasproti kapelice, na drugi strani Hudinje, stoji mlin (sedaj last Majdičevih dedičev) in se razprostira posestvo, kjer je kraljevala Marija Premšak.

Imeti mlin in veleposestvo še ni nobena zasluga. Te si je plemenita žena znala pridobivati sama. In zdi se, da je Bog njeno delovanje posebno blagoslovil in da ga še blagoslavlja.

Preko 300 otrok jo je klicalo »botrca«, imela je odprto srce in darežljivo roko za vsakega reveža in pomoči potrebnega. Podpira dijake in podpira cerkve. Prelepa vojniška župna cerkev, ki je dolgo veljala za največjo in najlepšo v lavantinski škofiji in so jo šele novejši čas prekosile moderne stavbe, nosi marsikje na častnem mestu njeno ime v znak hvaležnosti.

Največ zaslug pa gre Mariji Premšak v tem, da je vzgojila gluhonemega nezakonskega sina ene svojih služkinj. Te v nesreči ne pahne od hiše, marveč se za njo zavzame z vso ljubeznijo matere, jo obdrži do njene smrti v svoji službi in doseže, da njen sin obiskuje šolo za gluhoneme otroke v Gradcu. Otrok se po dovršeni šoli vrne k njej kot k svoji stari materi in stopi v službo pri njej. Tako ima ta revež, ki ga je že ob rojstvu narava oropala vsega, vsaj eno tolažbo: pri svoji materi je. Poleg svoje matere pa ostane tudi tedaj, ko gospa Premšak zgodaj izgubi moža in sama vodi obširno posest in mlin in še sama vzgaja svojih četvero otrok. Od teh je bil najstarejši Ignacij namenjen za naslednika, drugi, Franc, se je po izvrstno končani gimnaziji v Celju posvetil medicini in bil zdravnik najprej v Konjicah, nato pa v Celju. Martin, najmlajši, se je udeležil okupacije Bosne in Hercegovine, pozneje pa mu je mati kupila lepo in obširno posestvo poleg svojega, kjer še živi, čil in zdrav, kljub visoki starosti 82. let. Hčerka, Terezija, se je zgodaj poročila in tudi zgodaj poznala trpljenje in bol. Ker pa je že v nežni mladosti zaslutila melodije evharistične tišine, je dolgo vrsto let prenašala vse, kar ji je Bog poslal: trpljenje in bol, veselje in radost, s tisto ravnodušnostjo, ki jo premorejo le velike žene. Leto za letom je negovala bolnega moža podnevi, in negovala in čuvala ga je ponoči, leto za

letom. Poleg tega pa je sama vzgajala številno družino. Iz trnja pa so ji vzrastle najlepše rože, pomladno sveže in blagodehteče, katerih vonj ne pride med svet, zakaj skrite so tam za tihim zidovjem, kjer rastejo, cveto in se darujejo za grešno človeštvo.

Gluhonemega rejenčka je gospa Marija Premšak preskrbela tudi za tedaj, ko ga je morala zapustiti. Dobil ga je sin Ignacij kot dragoceno dedščino iz rok svoje matere, in ko je tudi ta umrl, pa njegov sin-edinec. Ker se pa ta kot sodnik ni ukvarjal z gospodarstvom, je posestvo prodal, reveža pa izročil stricu s primerno odškodnino. Tako se je gluhonemi otrok rodil in je umrl v eni družini kot njena last, vse to pa po zaslugi Marije Premšak. Zato pa jo je Bog blagoslovil v njenih in njenih otrok otrokih.

Prav pred kratkim je napisal nekdo, da je našel največ človekoljubja med duhovniki in zdravniki. Marija Premšak je vzgojila dve generaciji zdravnikov in pripravlja se že tretja za ta poklic. Oltarju ni darovala nikogar, pač pa dve vnukinji Bogu. Prva, mater Marija Mihaela Kotnik, je prednica v Karmelu na Selu pri Ljubljani, kamor so jo bili poslali pred 45. leti iz Gradca, ko je bil ustanovljen naš Karmel. Druga, sestra Rozina Kotnik, je prednica usmiljenk v Hensbergu poleg Wildona na Štajerskem. Izmed vnukov sta zdravnika Dr. Bernhard Kotnik v Gradcu, Dr. Franc Premšak v Celju. Tega sestra, Melanija Premšak, ki je že odšla v večnost, je na celjski meščanski in višji dekliški šoli vzgojila celo generacijo, ki se je bo hvaležno spominjala. Kot praktična katoličanka, ki svojega katoliškega prepričanja nikjer in nikoli ni skrivala, je imela hude boje s svojimi, na eni strani liberalnimi, na drugi protestantskimi kolegi. Bivši rektor univerze, prelat Matija Slavič, ki je takrat deloval na tem zavodu, je bil morda edini, ki je stal ob njeni strani.

Spominjam se mrzlega, meglenega zimskega dneva — šlo je proti večeru in že je svet objemal prvi mrak — ko sem jo videla klečati in moliti tam pred Immaculato v Majdičevi kapeli. Odtlej se je moje spoštovanje do nje še podvojilo. Prepotovala je celo Evropo, bila prva žena, ki je v svetovni vojni stopila na goriška tla, takrat, ko je bilo to mesto začasno zopet iztrgano sovražniku iz rok, slednjič pa jo je tam v daljnem Egiptu napadla grda bolezen, kateri je podlegla v mesecu cvetja in ljubezni 1932. leta.

Ko je gospa Marija Premšak skrbno vzgojila in preskrbela svoje otroke, se je umaknila v sosednji Vojnik, tja ob vznožje Matere

sedmerih bolečin, kjer je umrla dne 4. januarja 1905. leta, v visoki starosti in popolni bogovdanosti. Lepo tamkajšnje posestvo in žago je podedoval vnuk, sodni svetnik Dr. Ivan Premšak, kateremu se je ta mirni kotiček tako zelo priljubil, da je tam živel tudi tedaj, ko ga je naporna služba sodnika klicala v Celje vsak dan. Ni se ustrašil dolgega pota, samo, da je bival tam, kjer je preživeljal nekoč svojo prvo mladost ob strani drage stare mamice in ji lajšal težke dni, ko jo je že zapuščal vid. Ko so pa njene trudne oči ugašale, je bil zopet on tisti, v katerega so se uprle poslednjič.

M. Krumpak:

KRIK NJENE DUŠE

Mlada dvajsetletna je. A mora že izprazniti grenko kupo življenja do dna. Njene sanje ... Sanjala je s svojo belo dušo kako bo srečna, ko bode mati. Kot kraljica bo v krogu ljubljenih otrok in moža ... Dom svoj bo imela. Za srečo ljubljenih bo živela ... In sina, ki naj bi bil posvečen oltarju božjemu, si je želela. Kri njene krvi, bi vsak dan držal v rokah samega Boga. Sejavec ljubezni bi bil ... Dom, družinska sreča, vsi ideali so se razblinili v nič. Prokleti mamon materijalizem je uničil srečo nje. Svojega najdražjega, vere ne da. In zato naj se pobere ta »črnuhinja«, »svetnica« na najnižjo stopnjo v službi, ali pa ven iz nje. Za take ni pravega mesta. Moj Bog! Je li to vzrok, da je trpinka zaznamovana kot Kajn? Mar je res, da deklé, ki je pošteno, sploh nima pravice do življenja. Materijalizem, nevera, koliko sreče človeških src si uničil in še vedno uničuješ! ... Ali bo mar dekle klonilo? Ne! Saj jo krepí On, ki jo ljubi z večno ljubeznijo. Čez burne viharje življenja bo počivala enkrat pri Njem tam v onostranstvu, kjer živi pravica ... Vedite pa vi tirani, da solze nedolžnih kličejo maščevanje.

Mara Stepanova:

TUJA DEKLICA

Iz dnevnika: V jeseni 193...

»Mati, ne vem, če se še spominjaš onega dogodka. Ti mati onega mladega osmošolca Samija, čigar okno sobe je bilo tako blizu oknu moje sobe, da sem ga lahko slišala, kako mi je tiho voščil dobro jutro. Jaz pač nisem mogla nič za to. Še manj sem mu mogla zabraniti, da bi vedno in vedno ne slonel ob njem in ne zrl k meni. Moje bele gardine mu niso mogle zapreti pogleda. Potem pa si me neki dan srečala ti in takrat ... Veš, po tistem sem dolgo šetala ob Miljacki brez misli. Kajti udarec je bil prehud. Pa sem kljub temu sklonila glavo pred teboj, ker vedela sem: ljubezen majčina ima pravico udarjati.«

* * *

Tiste dni je bila jesen. Zadnji oktoberski dnevi, ko je sonce zahajalo v škrlatni luči in so se vrhovi Trebeviča počasi odevali v prosojne meglice. Miljacka je vsa mirna tekla skozi mesto in barvovite strehe mošej so bile prečudno tuje lepe. Na stotine golobov je sedelo po njih in njih drobna telesca so se isknila.

Takrat se je Zalka vživljala v mesto. Počasi, počasi, kajti zemlja domača je klicala silno in valovita polja, prepolna stelnikov in brez so prečudno rastle v njene sanje sleherno noč. Želela si je neizmerno, da bi nekje mogla najti vsaj košček one daljne lepote, ob kateri bi se ji za trenutek odpočila mlada osamela duša. Pa ni imela drugega, razen mrzlih sivih zidov in pa in pa . . . Da, okno nasproti svojemu, veliko bogato okno, ob katerem je v popoldanskih urah vedno in vedno slonel mlad osmošolec. Ta je bil ves njen svet. In če si je v hipih zaželela sonca iz tega okna, kdo bi ji zameril?! Toda . . .

Tiste dni sta se prvič srečala zunaj na stopnicah. Menda je pazil, kedaj bo izšla. Brez obotavljanja je stopil pred njo in se ji predstavil . . . Obstala je, a ni rekla ničesar. Mislila je na besede, ki so ji bile rečene neki dan:

»Čuvajte se ga! Vsako za tem oknom zalezuje, vas bo tembolj.« Ni si mogla misliti, zakaj bi njo zalezoval bolj kakor druge. Morda zato, ker se ji menda že na prvi pogled pozna, da ima mehko dušico. Take dušice pa se dajo menda prav hitro omrežiti. Zalka pač ni pomislila na svoje lepe sinje oči in rožna lica.

Fant je dolgo obdržal njeno roko v svoji.

»Ne bodite predrzni!« je dejala. Videla je, da je lep, da ima črne lase in temne oči. Razen tega bi ji lahko bil mlajši brat.

Na njene besede je postal rahlo užaljen.

»Oprostite gospodična, jaz si vedno prizadevam ostati v mejah gentlemanstva. — Ampak, da vam povem, kar sem se namenil. Veste, jaz se mnogo lažje učim, če vidim vas. Hotel bi, da vas vidim vedno in vedno. Takole, ko slonim ob oknu in gledam tako lepo božjo stvarco . . .«

Zalka je hotela oditi.

»Oprostite, nisem vas mislil žaliti. In če se mi ob pogledu na vas odpočijejo misli, kaj morem za to!«

»Dvomim, da je tako učenje kaj vredno. Tudi jaz sem hodila v šolo in zato vem, da učenje zahteva zbranosti. Vaši gospej mami bi nasvetovala, naj vam da raje sobo kje na drugem koncu stanovanja.« Nasmehnila se je rahlo.

»Kar poskusite,« se je nasmehnil tudi on. »Ne verujete mi, pa, bože. — In vi, gospodična, zakaj ste včasih tako otožni? Gledam vas, kako slonite in so vaše oči tako žalostne. Pomagati bi vam hotel.«

»Vi mi ne morete pomagati. — Zakaj sem otožna? Sam bogvedi, saj včasih niti sama dobro ne vem zakaj.«

Študentove oči so postale čudno mehke. Zalka se je za hip, dva zazrla vانه . . . Mar morejo te oči lagati? Mar je zmožno to mlado, lepo lice nositi krinko? Pa se je spomnila življenja mest in je verjela, da je mogoče. Bridko ji je postalo v duši. In se ji je zazdelo, da bi moral biti nekje nekdo, ki bi takim zaljublencem podal belo roko in jih vodil mimo ostudnosti življenja v čisti hram svetle luči in vzvišene pesmi pravega dožemanja življenja. Mar ni dolžnost človeka, da je angel varuh?

Zakaj iti mimo človeka, ki se je zgubil v temotah in beznicah mesta, z obrazom obrnjenim v stran, dokler imaš morda v svojih rokah moč, da ga dvigneš iz vsega tega in ga otmeš zlu? Mar nam ni Odrašenik sam najbolje pokazal, kako reševati zablodle duše? Se je mar čuval velikih grešnikov? Ne, šel je ter pustil, da mu je velika grešnica umivala noge, potem, ko ji je pomagal, da je našla Njega samega. Od te minute dalje je Zalka občutila dolžnost. Sveto dolžnost sestre, da reši brata in mu pokaže pot, ki jo je zgrešil.

Ko ji je potem dal pismo s prošnjo za odgovor nanj, ga je vzela. Prej bi tega ne bila storila. Sedaj pa je nekaj v njej vedno močnejše klicalo: Kar so porušile druge, zgradi ti iznova! Prižgi mu luč, daj mu čistega sonca, vrni mu v srce spoštovanje do človeškega dostojanstva! Temu mlademu fantu, ki sleherni dan iz svojega okna išče v tvoje oči, da bi vzbudil v tebi željo po grehu in te premagal.

Zalko je bolelo, da misli nekdo nekaj takega o njej. O njej, ki ljubi samò luč in sonce in belino cvetja. Ko sta se razšla, je opazila, da ima fant upanje. Seveda, saj drugače ni mogel, ko pa je bila tako prijazna z njim! A njej je bilo neznosno že to, da je v nekom, četudi samo za moment, prižgala upanje na nekaj, kar ni vredno poštenega človeka in kar ponižuje njegovo dostojanstvo. Zato je pač sklenila, da mu mora na pismo odgovoriti takoj.

Drugi dan je Sami čital:

»Da sem Vam simpatična, pravite. Mogoče. Ampak nikar ne poskušajte, da si me osvojite in me premagate, ker to Vam ne bo uspelo. Meni je namreč jasno, za kaj Vam gre. Pa četudi moj sedanji položaj nikakor ni rožnat, v blato vseeno nočem. Skozi trnje in kamenje do zvezd! Da mi želite in hočete pomagati? Zelo plemenite besede, samo, če so poleg plemenite tudi misli. A o tem močno dvomim. Oprostite, toda drugače ne morem, če pomislim na današnjo mestno mladino. Danes ni več idealizma. Materija je, ki vlada vsem in vsemu. A kjer je materija, tam je egoizem najvišje in vse. A ta še nikoli ni bližnjemu želel dobro, še nikdar ni bratu pomagal. Vse to mrzim iz dna duše, ker to ponižuje človeško dostojanstvo. Jaz pa si želim sonca, čistega in vzvišene sonca, belih, močnih duš. Tega pa mi Vi ne morete dati, kajti neznana Vam je ta lepota.

Oprostite, če sem Vas morda užalila. Tega nikakor nisem hotela, še manj mi je želja, da me radi tega zamrzite. Nasprotno, meni bi bilo drago, da ostaneva prijatelja še naprej, v koliko se tukaj o prijateljstvu more govoriti.

Torej, prijatelj dragi, pogledjte vaše, bodite pravični v presoji samega sebe in ostanite zdravi!«

Sami se je čutil poraženega.

»Dekle, zaenkrat si me ugnalo v rog. Ampak na miru te ne bom pustil. Da znaš biti tako ostrá? Kdo bi si mislil!« Potem je dvignil zaveso in se zazrl v njeno okno. Pa je ni bilo. On, mlad, bogat fant je moral danes podvomiti o svoji moči. Kaj takega se mu še zlepa ni pripetilo. Prečital je pismo še enkrat. Čeprav mu ni ugajalo, raztrgati ga vseeno ni hotel. Pisava, odločna, lepa ženska pisava mu je nehote ustvarjala še večjo simpatijo do tujega dekleta. Zraven pa še tisto: »Opro-

stite, če sem Vas morda užalila. Tega nikakor nisem hotela, še manj mi je želja, da me radi tega zamrzite. Nasprotno, drago bi mi bilo, da ostaneva prijatelja še naprej...» Silno je fina in obzirna. Vkljub temu, da me je razkrinkala in mi vidi v dno duše. Bogme, boljšega psihologa še nisem imel čast spoznati. Čestitati ji moram. — Zasmel se je in si prižgal cigareto. A od okna se ni premaknil. Ko jo je za hip opazil, ji je zaklical:

»Čestitam vam, gospodična! Sijajen psiholog ste!«

Zalka ni vedela, kako naj obrne te besede. Ali je užaljen? Ali priznava? Prezrla je njega in njegove besede in se odmaknila.

»Ampak lepo dekle,« je moral misliti študent. »Tukaj se menda uveljavlja tista: V lepem telesu lepa duša.«

Odslej jo je opazoval še pogosteje. Sam ni vedel zakaj, saj upanje gojiti še naprej bi bila neumnost. Gnan od neke sile je slonel ob oknu vedno in vedno, četudi je ves popoldan ni niti opazil. Končno so mu postale drage že same njene gardine in tista dva mala, majcena kaktusa v zelenih lončkih...

* * *

Zalka je hitela na ulico. Preden je stopila skozi glavna hišna vrata je srečala starejšo gospo. »Njegova mati,« jo je spreletelo. Videla jo je parkrat v njegovi sobi, kako je spuščala težke zavese, ki jih je odgrnil sin. Nehote jo je pozdravila. Sama ni vedela, kako ji je prišlo to na misel.

»Gospodična, pustite mojega sina!« ji je nenadoma dejala.

Zalka je strmela.

»Ne pokvarjajte mi ga; i brez vas jih je dovolj, ki lahko to delo izvrše. Ni potrebno, da še v tistih par urah, ki jih posveča študiju, misli na druge neumnosti.«

Bog! ... V dekletu ni bilo jasne misli. Torej tako daleč je mnenje njegove matere o njej? O, Sami, Sami in tisto tvoje nesrečno okno! ...

»Gospa, dajte gospodu sinu drugo sobo, ali pa se moram preseliti jaz. Toda meni je nemogoče...« Zalka ni mogla misliti in govoriti ničesar več in je šla.

Zunaj je sijalo jesensko sonce. Vrhovi Trebeviča so se kopali v njegovi slabi, medli luči in orumeneli jagnjedi ob vodi so bili prečudno tiho lepi. Tako tihe in lepe so breze na domačih brdih. Vse to ji je delalo bolečino trpkejšo. Menda zato, ker jo je spominjalo na domačo zemljo, na tisto tiho in mirno življenje vasi, na preprosta srca in bele duše... Ona pa je tukaj, sama, sama in njeno ime je ime...

Ob bregovih Miljacke je bilo vse polno ljudi. Menda so se hoteli opiti poslednjega sonca in si natrgati zadnjih rož. Med njimi je šetala Zalka brez misli. Potem je končno našla cerkev. Zadnje solze je pustila v njej in pred kipom Najčistejše je goreče molila: — Ti veš, Mati, moje misli! Da ni bilo niti za trenutek nečiste želje v mojem srcu, da sem mislila vedno na tega zgubljenega fanta kot na brata. Ti veš, da mu hočem pomagati, da mu želim podati roko in ga voditi mimo beznic in opolzkih potov v božji hram čiste lepote. Mati, pomagaj mi, blagoslovi moje misli in želje, da ne bo v njih nikdar ničesar, kar ne bi ugajalo Tebi! Sprejmi njega in mene v svoje materinsko varstvo. — Tu šele jo je navdal mir. Oni neskončni mir človeka, ki je obdolžen ostudnega greha, a mu je v zavesti sladko, da je nedolžen. Potem ni mislila več na sebe. Morala je misliti na njegovo mater, ki je iz dneva v

dan živela v bojazni, da ji nečiste duše pokvarjajo sina ... Čija bolečina je sedaj večja? Uboga, uboga mati! Zazdelo se ji je, da bi morala stopiti k njej in poljubiti njene stopinje. Zato, ker je spoznala, kako je ljubezen majčina neizmerna, kako ji je sreča otrokova vse in najsvetejša. Zato, ker gre ravno in prav nič ne vpraša: si kriv, nisi? — temveč udari, kakor hitro zasluti sovražnika. Mati, tvoja ljubezen je ljubezen Božja!

Doma je napisala pismo:

»Prijatelj dragi, ne odgrinajte zaves pri oknu in ne glejte k meni! Bodite gentleman, če mi res želite dobro. Nočem, da Vaša gospa mamica trpi v zavesti, da Vas zapeljujem in pokvarjam. Vi sami najbolj veste, kolika je moja krivda glede tega, zato imate Vi edini pravico, da me sodite. Sodba drugih je krivična in me boli v dno duše.«

Po tem pismu je nenadoma potrkal na njena vrata. Prestrašila se je tega obiska.

»Oprostite, gospodična, nočem, da trpite radi mene. Tu moja roka, da bom skušal popraviti, kar sem zakrivil.«

Povedala mu je srečanje z materjo.

»Da me pokvarjate? Vi, gospodična Zalka?« Pomislil je malo in se nato nasmehnil.

»Žal, da bi bilo skoro obratno, če bi ne bil naletel na tako močno in čisto dušo.« Stisnil ji je desnico in pristavil:

»Jaz vas spoštujem! Mislim, da je s tem dovolj povedano. Še več bi bilo povedano, če bi vedeli, kako je bilo doslej z menoj v tem oziru. — Upam, da s tem ni končano najino prijateljstvo. Mi dovolite, da smem tu pa tam malo misliti na vas?«

Zalka se je nasmehnila.

»Smete, zakaj ne! Ampak samo kot na sestro. Veste, jaz bi bila zelo rada vaša sestra. Da bi vam pomagala pri učenju in prav povsod.«

Sami je malo pomislil.

»Dobro, mislil bom na vas kot na sestro. Saj sestre itak nimam. In tu pa tam bom pač smel malo obstati ob oknu in pogledati k vam?«

»Smete, gospod Sami, za pozdrav. Toda prej morate gospej mami razložiti vso stvar, da ji bo jasno.«

Od Zalke je šel naravnost k materi.

»Čuj, ne žali one deklice tam.« Dal ji je prečitati oboje pisem, ki mu jih je pisala.

»Ona ni zmožna pokvarjati. Nasprotno: ona zida. Veš, mati, lepo je, če človeku po dolgem času luč prižgo. Če je nekje nekdo, ki te skuša z belo roko dvigniti in te voditi v doslej neslutene lepote. Lepo je, če si zopet zmožen spoštovati nekaj, česar doslej nisi mogel. Mar ti lahko spoštuješ cunjo? Mislim, da bi bilo tako spoštovanje silno smešno. Vsaj meni je zelo, zelo smešno. Zakaj bi človek spoštoval nekoga, kateri samega sebe ne spoštuje?! Veš, mati, tvojemu sinu je močna duša ugaslo luč prižgala.«

Naslonil se je ob njeno roko in ji povedal prav vse. Potem jo je pobožal po bledem, zaskrbljenem licu in jo vodil v svojo sobo. Tam je stopil k oknu in odgrnil zaveso. »Ne boj se, mamica, če boš videla odgrnjene te zaveso! Pusti jih in vedi, da je za onim oknom deklica, ki bi ti bila lahko najboljša hčerka, a meni najdražja sestra.«

Mati je dolgo gledala sina ... Da mu torej ne preti nevarnost od onega okna? Ona pa je vedno mislila, da je obratno. Pač, zelo plemenito dekletce, ona pa ji je pritisnila tako ostuden žig! Uboga, uboga ...

Zvečer je potrkala na Zalkina vrata.

»Oprostite, gospodična, zadnjič sem vas žalila. Veste, nisem vedela, kako stvar stoji, a moj sin ... Mati je mati, kaj hočete! Bojim se zanj, ko je k slabemu že itak nagnjen.«

Zalka je bila zelo vesela tega obiska, saj ji je bilo z njim vrnjeno njeno dobro ime.

»Ne opravičujte se, gospa!« ji je dejala. »Nisem vam zamerila one krivične obsodbe, kajti vedela sem, da govori iz vas samo ljubezen do otroka. Ta pa mi je sveta od nekdaj in jaz klonim glavo pred njo, čeprav biča še tako boleče.« Prijela je ženino desnico in jo poljubila z največjim spoštovanjem. Takega so vredne samo dobre, plemenite matere.

Odslej je Zalka sleherni dan dobivala cvetja z njenih bogatih vrtov.

Francka Zupančič:

ROŽNI POPEK

Davni dnevi, kako se vas spominjam! Nazaj bi vas hotela, toda joj mi, nemo-goa misel, strta iluzija, ki trga in reže in prebada srce! In vendar se spominjam dne, ko sem blodeč po stezi ugledala med zelenim grmičevjem popek, droben rožni popek, še ves zaprt, kakor v pričakovanju zarje novega prihodnjega jutra, da bo razvil listič za lističem.

Utrgala bi ga ... in nisem hotela ... in sem se ga samo dotaknila ubogega popka. A sem se vrnila že naslednji dan s sklepom, da ga utrgam.

Zašlo je solnce in stopala sem po stezici. Ej popek — vzcveten v prelepo rožo, rosnonadahnjeno, lepobarvno, tako krasno, da bi je nikak čopič ne naslikal in ne oblikoval lepše! Prijeten vonj je širil naokrog, kakor da bi z vonjem dihala: »Utrgaj me ... Tvoja sem!«

Mudilo se mi je dalje in rekla sem sama pri sebi: »Nazaj grede jo utrgam.«

Potekli sta dve uri (morda dve leti v mojih mislih) in vrnila sem se ... a rože ni bilo več ... Videla sem pecelj, razčehnen pecelj in sreča moja se mi je zdela tudi razčehnena. In v onem trenutku mi je zaplakalo srce.

Mnogokrat se preobrazi v življenju roža in morda je vsled bojazni duša ne utrže in ne zna utrgati cveta svoje sreče ter ga pušča drugim, četudi jo je morda nji namenila in podarila usoda.

BELE VRTNICE

(*Nadaljevanje.*)

Ker je njegov prijatelj, je sklenil, da mu bo pomagal do sreče. Mogoče se na ta način približa tudi njej in ji hoče biti zvest in ne-sebičen prijatelj. Tako, zdaj vsaj ve, pri čem je.

Ozrl se je po prijatelju. Ta je sedel zamišljen pred njim in ga zdaj vprašujoče pogledal. Bil je zelo radoveden, kaj se je skuhalo v Milanovi glavi. Da je nekaj premišljeval, je bilo jasno. Kakor bi hotel to potrditi, je spregovoril:

»Ali verjameš, da sem ti dober prijatelj?«

»Gotovo, sicer ti ne bi bil toliko zaupal.«

»Poslušaj torej prijateljev nasvet. Pojdi in zasnubi to dekle, vredna je, da se izneveriš svojim načelom. Ne poslušaj samo zdravnika v sebi, tudi človek v tebi ima svoje pravice!«

»Vedel sem, da mi boš dal tak nasvet. Tebi je dobro, ker vse lahko preneseš, tvoj vročkrven temperament ti pomaga preko vsega. Meni pa je to nemogoče. Vedno bi trepetal za njo in zaradi nje zanemarjal svoj poklic. Le pomisli na veliko nevarnost nalezljivosti in kot moja žena bi gotovo prišla v stik z mojimi bolniki. Celo jaz bi mogel s kakim predmetom prenesti bolezen nanjo. Kdor je že jetičen, zadostuje malenkost, da se bolezen ponovi. In potem, ti nimaš pojma, kako malo jetiki podvrženih žen ima v sebi dovolj odpornih sil, da premaga bolečine poroda in druge žrtve materinskega poklica. Ne, ne, ne! V nesrečo bi pahnili sebe in njo!

»Čakaj, nekaj tvojih protirazlogov ti takoj ovržem. Praviš, da bi zaradi nje zanemarjal svoj poklic. Reci, ali se zdaj baviš izključno z zdravljenjem?«

»Seveda se!«

»Hm! Povej odkrito, na kaj si pa mislil, ko sem jaz vstopil v sobo?«

»Na njo sem mislil!« je priznal Drago.

»Vidiš! Tudi tako misliš na njo, skrbi te njena usoda. Sicer pa, dovoli, da te vprašam: S čim se bavi, kaj je po poklicu? Tega mi nisi še povedal.«

»Niti sam ne vem. Ne glej me tako neverjetno! Rekla mi je, da je našla primeren delokrog, a ko sem hotel vprašati, kakšen, je prišlo nekaj vmes in nisem zvedel. Pozneje sem pozabil.«

»Lepa reč! Zdravnik si, pa pustiš svoji praksi in načelom na ljubo, da se Vanda, ki jo ljubiš kot človek in ščitiš kot zdravnik, trudi po svetu za vsakdanji kruh, da je mogoče prevzela službo, ki zahteva od nje več moči, ko jih ima ona na razpolago. Veš, sebičnež si, pa še kak! Navezal si idealno, mlado dekle nase, živiš v zavesti, da te ljubi, zraven pa si seveda zvest svojim načelom. Da veš, četudi sem tvoj prijatelj, me mika, da bi jo poiskal in — — — !«

»Vanda ni samo idealna, ampak tudi razumna in bo že znala najti pravo pot. Sicer pa sem jo že povabil sem, a je obisk odložila. Povabil sem jo v goste. To seveda moram zvedeti, s čim se bavi, dasi mi je sveto obljubila, da mi bo takoj sporočila, če bi se slabo počutila in če ne bi bila kos svoji nalogi.«

»Tudi najmodrejši zaide včasih. Da pa Vanda obisk odlaga, je umevno. Gre vendar za njeno čast. Kaj bi rekli ljudje, če bi se odzvala tvojemu vabilu? Blatili bi tebe in njo. In — mogoče se boji lastne ljubezni in — tvoje bližine.«

»Ne, to zadnje ne. Ona je čista ko angel.«

»Da je angel, verjamem. Ženska je pa tudi.«

Govorila sta še nekaj časa o drugih stvareh. Pozno v noč sta šla spat. Milan je takoj zaspal utrujen od potovanja. Drago pa je še dolgo, dolgo upiral oči v temo in — mislil. Mogoče ima lahkoživi Milan prav. Ali je res tak lahkoživec, kakor mislijo ljudje o njem? Nocoj se je pokazal v dosti lepši luči! Skoro bi si želel, biti v njegovi koži — — —

Drugi dan mu je razkazal svoj delokrog. Ves v ognju mu je odkrival svoje načrte, svoje uspehe. Nič sinočnje čustvenosti ni bilo v njem. Bil je samo zdravnik!

Milan ga je občudoval. Čim bolj pa je spoznaval požrtvovalnost in vestnost prijateljevo, tem bolj je čutil, da ne bo dolgo, ko bo omagal. Prevelik napor ga bo uničil. Delo in zopet delo, brez odmora, brez prenehanja, to je preveč. Nekaj časa še gre, dokler je v človeku dovolj še neporabljenih sil, potem pa vse odpove. Da je res mojster v svoji stroki, mu je rad priznal. Škoda bi ga bilo, če bi se prerano uničil. Sklenil je, da ga na to opozori. Ko sta po obedu sedela v sobi, je to tudi storil. Pohvalil ga je najprej, potem pa mu je skušal dokazati, da ima tudi človeška moč svoje meje. Na njegovo začudenje Drago ni ugovarjal. Nasprotno, pritrdil mu je in začel tožiti o svojih težavah.

Čutil je tudi sam, da je preobložen z delom.

»Povsod moram biti sam, vsako malenkost bi bilo dobro, da bi sam rešil, celo stvari, ki spadajo v hišni red. To spada pravzaprav v službo nadzornice, a žal, med našimi nastavljenici ne najdem enega, ki bi bil pripravljen, storiti kaj več ko po hišnem redu mora. To pride odtod, ker ljudje iz gmotnih ozirov prevzamejo službe, za katere nimajo ne volje, ne sposobnosti.«

Milan je pomislil, da Drago najbrž po sebi sodi in zahteva tudi od nastavljenecv isto neutrudljivo gorečnost, s katero se sam žrtvuje. Obenem pa se je spomnil, da se je tudi njegov oče tako pritoževal, dokler ni končno našel nadzornice, ki mu je znala ustreči. Pod njenim vodstvom so se potem tudi druge nastavljenke izvežbale in spolnile. Omenil mu je to.

»Da,« je potrdil Drago, »če je le ena, ki je na mestu, potem že gre. Toda, kakor je težko najti žensko, ki je vredna ljubezni, tako je pa tudi težko najti táko, ki bi odgovarjala svoji službi.«

»Če si prvo našel, boš tudi drugo.«

»Ko bi le vedel, kje naj jo iščem?«

Milanu je prišla srečna misel:

»Mogoče ima moj oče katero. Povem mu, ali še bolje, napiši ti sam nekaj vrstic. Jaz vzamem pismo s seboj in posredujem.«

»To lahko storim, mogoče mi uspe.« Vzel je iz predala papir in začel pisati. »Pisal bom kratko, saj ti vse obrazložiš?«

Milan je pokimal in vzel pismo. Spravil ga je v listnico in se nato začel poslavljal. Še en pogled je vrgel na sliko, ki ga pa Drago k sreči ni opazil, nato sta šla. Zunaj je že čakal avto. Z oblubo, da ga kmalu spet obišče, je sedel Milan v avto. Segla sta si še enkrat v roke in avto je oddrdral.

* * *

Potem pa je bilo vse kakor prej. Dan je bil dnevu enak, poln napornega dela. Vse se je vršilo v najlepšem redu. Nastavljenici so točno vršili njegove ukaze, bolniki so se z zaupanjem podvrgli njegovim naredbam. Bil je zadovoljen s svojimi uspehi. Le zvečer, ko se je utrujen vračal v svoj dom, si je želel spremembe, želel nekoga, ki bi ne bil nad njim, ne pod njim, nego njemu enak: prijatelj, tovariš ali — prijateljica. Neredko so se take želje končale z vzdihom: Vanda!

Čez kakih štirinajst dni je dobil od Milana pismo, v katerem mu je ta javil, da je govoril z očetom in da mu je oče pripravljen poslati eno izmed svojih najboljših pomočnic. Naj samo sporoči, kdaj naj pride.

To je bilo kakor nalašč. Dosedanja nadzornica je namreč odpovedala službo, češ, da je zanjo prenaporna. Svetovala mu je sicer eno izmed strežnic za svojo naslednico, a primarij ji je rekel, da si jo bo že sam izbral. Še isti dan je pisal in prosil primarija Holzerja, da naj mu takoj pošlje obljubljeno nadzornico.

V dveh dneh je dobil odgovor. Primarij Holzer je pisal:

Dragi tovariš!

Na Tvojo prošnjo odgovarjam sledeče: Ko mi je moj sin izročil Tvoje pismo in mi priporočil Tvojo zadevo, sem najprej nekoliko preštudiral svoje nastavljenke. Težko je bilo ugoditi Tebi, ker je to v škodo meni.

Ker pa je moj sin posređoval, sem se vdal in Ti sklenil dati, oziroma odstopiti eno izmed najboljših pomočnic. Je sicer ena najmlajših, skoro še začetnica, a lahko Ti jo z mirno dušo priporočim. V tem letu, odkar je pri meni, se je res izvežbala, da jo lahko porabiš povsod. Ima dobro, blago srce in tudi močno, odločno voljo. Ako dodam, da je ponosna in samostojna, sem Ti povedal vse, kar mi je o njej znanega. Ponavljam, da Ti jo pošiljam le iz prijateljstva. Jutri ali pojutranjem bo prišla.

Pozdravlja Te

Dr. Holzer.

»Sem res radoveden na to čudo. Mlada, lepa, začetnica... Najbrž mi je poslal tako, ki je sam ne more rabiti. Ali pa je res posebna izjema? Izjema? Ali je več izjem? Ni li ena sama — Vanda?!«

Nič kaj dobre volje ni bil. Napotil se je v gozd, da mu čisti gozdni zrak prežene slabo voljo. Pa mu ni uspelo. Vrnil se je enako slabe volje in poklical strežnico, naj mu prinese večerjo. Ta mu je povedala, da je malo prej prišla nova nadzornica in da ga je iskala. Ker ga ni bilo, ji je hišnik odkazal njeno stanovanje. Ali naj jo pokliče?

»Čemu? Saj jo bom videl jutri!« Ni se ji hotel pokazati tako slabe volje. Kaj bi si tudi mislila o njem? Že naprej bi izgubila veselje do službe. Ko se naspi, bo mogoče bolje razpoložen.

Strežnica je odšla po večerjo, Drago pa je stopil v drugo sobo. Nekaj prijetnega mu je zavelo nasproti, nekaj vabljivega. Začuden se je ozrl in še bolj začuden vzdiknil. Na pisalni mizi je stala krasna vaza, v njej šopek belih vrtnic.

Kdo mi jih je poklonil? In ravno bele? Poduhal je dišeče cvetje in ga postavil pred Vandino sliko.

»Ako vas je dala hvaležnost, prav; če iščete naklonjenosti, dobro; le če prosite ali ponujate ljubezen, tedaj boste cvetele in dehtele zastonj, ve krasne rože. Tu je vaš prostor, tu pred njeno sliko! Njo edino ljubim!«

Strežnica je prinesla večerjo in ga klicala k mizi. preden je odšla, jo je vprašal:

»Kdo je bil v moji sobi.«

»Menda nihče, razen mene.«

»Dobro veste?«

»Da razen mene in nadzornice ni bilo nikogar tu. Seveda, odprto je bilo že prej.«

»Seveda je bilo odprto, ker sem sam pozabil zakleniti, ko sem odšel v gozd,« je mrmral Drago sam zase. Ko je videl nekoliko prestrašeni obraz strežnice je pripomnil: »Saj ni bilo nič, kar tako sem vprašal.«

Strežnica se je oddahnila in odšla. Drago pa je med večerjo ves čas ugibal, kdo bi mu bil poklonil ravno bele vrtnice. Prešel je v mislih vse pacientinje in nastavljenke in ko je došel do zadnje, je vedel toliko kot prej.

Pustil je torej ugibanje in se lotil knjige. Ob določenem času se je ulegel spat.

Ko se je zjutraj prebudil, je čutil, da ga je minila včerajšnja slaba volja. Kakor navadno je šel na sprehod v gozd.

Le tisti, ki je sam doživel užitek, kakoršnega nudi v mladem, rosnem jutru zeleni gozd, le ta bo razumel, kakšna čuvstva polnijo dušo zgodnjega sprehajalca.

Mali krilati prebivalci gozda žgolijo najkrasnejše melodije v ranem jutru. In ko izza gora vstane zlato sonce, se zablesti na travnih bilkah tisoče srebrnih rosnih kapljic in nešteto cvetk odpre svoje cvetne čaše; iz njih se dviga prijeten vonj in se zliva v sveži jutranji dih.

Tako zamaknjen je bil Drago v prekrasno jutro, da ni opazil mlade sprehajalke, ki je z enakimi čustvi uživala jutranji čar. Šele, ko sta bila samo še par korakov oddaljena sta se opazila in — spoznala.

»Vanda!«

»Drago!«

Dva vesela vzklika. Danes pa je bil Drago, ki se je bil ves predal čustvom. V hipu je bil pri njej in jo nežno objel.

»Vanda, moja Vanda! Pa si vseeno prišla! Kdaj si dospela? Si mar vedela, čutila, kako sem hrepenel po tebi?«

Rahlo se je izvila Vanda iz njegovega objema, se postavila predenj in se malo resno, malo v šali predstavila:

»Dovolite, gospod primarij. Sestra Vanda Dragovičeva, od vas nastavljena nadzornica tukajšnjega zdravilišča, oziroma, na vašo prošnjo v ta namen sem poslana od primarija dr. Holzerja. Spričevala in priporočila predložim na zahtevo.«

Najprej jo je gledal ves osupel, šele pri zadnjih besedah se mu je posvetilo v glavi. Zdaj mu je bilo vse jasno.

Skoro očital si je, da ni prišel sam na to, saj kdo — razen Vande — bi mu poklonil bele vrtnice? Torej temu poklicu se je posvetila Vanda! Vzradostila ga je ta novica, a tudi zelo prestrašila. Spomnil se je Milanovih besed. Vanda je res izbrala poklic, katerega bi ji on kot zdravnik nikdar ne dovolil. Zato je tudi molčala.

»Torej to, Vanda. In odkdaj je moja Vanda bolničarka?«

»Odkar je — hvala tebi — toliko ozdravela, da je mogla spet misliti na delo.« Tiše je pristavila: »Rada bi ti bila vsaj nekoliko podobna.«

Najraje bi jo za to priznanje znova objel, a če se je oglasil zdravnik v njem in mu očital, da je bila Vanda celo leto v tako naporni službi, v dnevni nevarnosti, on pa niti vedel ni. In začel jo je svariti:

»Neprevidna si, Vanda! Kaj pa, če se ti bolezen povrne? Kaj potem?«

»Upajmo, da ne! In če se, potem bo gospod primarij gotovo toliko usmiljen in me bo sprejel med svoje bolnike!?«

»Zato ne gre, gre za tvoje zdravje, tvoje življenje!«

Tedaj mu je položila roke na ramena in zroč mu naravnost v oči je spregovorila jasno in odločno:

»Kakor mi ne moreš braniti, da te ljubim, tako mi tudi ne moreš in ne smeš braniti, da se žrtvujem za isti poklic kakor ti. Kar se pa tiče življenja, ne obstoji njegova vrednost v dolžini, ampak v vsebini. In ravno dejstvo, da mi je najbrž odmerjeno le kratko življenje, me vzpodbuja, da vsaj v tej kratki dobi nekaj koristim.«

»Ne bom ti branil. Nasprotno, tako sem sebičen, da me veseli tvoj načrt. Ves čas sem že želel imeti koga pri sebi in — Bog me je uslišal. Pozdravljena torej!«

Segla sta si v roke in nato nadaljevala svojo pot — sprehod v mladem, rosnem jutru. Med potjo mu je pripovedovala, kako je že takrat na kliniki napravila načrt, da bi ga mogla posnemati. Potem je tam v gorski samoti pozabila na vse in postala mehka in neodločna. Saj se spominja, kako jo je našel. Njegov prihod jo je vzdramil, ji vrnil mirno prevdarnost in voljo. Takoj po njegovem odhodu se je odpeljala in se prijavila pri dr. Holzerju, ki je pa ni hotel sprejeti. Ko pa mu je rekla, da izbira ta poklic iz notranjega nagiba, jo je sprejel v svoj laboratorij na poskušnjo. No, menda mu je ugajala. Že čez štirinajst dni jo je sprejel med redne nastavljenke. No, in potem je prišel nekega dne mlad gospod k primariju. Bila je navzočna, a ni se zmenil zanjo, ampak prosil »papana za kratek pogovor«. Šla sta v pisarno in pogovor je trajal precej dolgo. »Videla sem namreč skozi okno, ko je mladi gospod odhajal.«

Drugi dan me je dr. Holzer povabil v pisarno. Prestrašila sem se, toda primarij je bil ljubeznivejši kot navadno. Po ovinkih mi je povedal, da si ti prosil za eno izmed njegovih nastavljenk, on pa, da je zato odločil mene, če sem zadovoljna. Pripomnil je, da je pri tem mislil na moje rahlo zdravje, kateremu bo dobro del čisti zrak. No, in sedaj je tu. Ali mu mogoče ni prav?

»Da bi mi ne bilo prav!? Vanda, ali si moreš to misliti? Sedaj imam vse: službo, ki mi odgovarja in — tvojo bližino. Misel, da bom imel v neposredni bližini bitje, ki čuti z menoj, me navdaja z neizrečeno srečo.«

Nato sta se vračala. Ko sta dospela v bližino zdravilišča, ko ju je le še nekaj cvetočih grmov zakrivalo pred očmi tistih, ki so morda stali ob oknih ali na verandi, je Vanda vzela svojo roko iz njegove in obstala. Začuden jo je gledal in se vprašal: Čemu to, zakaj? Nasmehnila se je in rekla šaljivo-resno:

»Gospod primarij popolnoma pozablja na svoje dostojanstvo in na čast sestre nadzornice!«

»Ah, saj res! Takoj bi bila v zobeh, če bi se takole vrnila. Na to nisem pomislil.«

»Na to morava misliti, ako hočeva uživati spoštovanje in zaupanje. Četudi je najina ljubezen in najino razmerje čisto ko zlato, kdo bi nama to verjel?! Zato si morava biti vsaj zaenkrat tuja, s časom se lahko sprijateljiva, seveda ne preveč!«

Objelo ga je tiho spoznanje, kako velika je njena ljubezen, kako iznajdljiva, da je našla pot v njegovo bližino, pot, po kateri ga lahko spremlja. Globoko ganjen je vzkliknil:

»Vanda, ti si angel.«

»Ne, nisem angel, samo ženska, ki zna plemenito ljubiti.« Kot bi se sramovala svojih besed, se je hitro obrnila in odhitela po stezi naprej. Nekaj časa je gledal za njo, ko pa se je med belimi poslopji skrila njena vitka postava, se je tudi sam napotil naprej, samo tako, da je došel z nasprotne strani v zdravilišče in odtod v svoje stanovanje. Tu je pozvonil in že je strežnica prinesla zajtrk.

»Ali je nadzornica že vstala?« je vprašal kolikor mogoče malomarno.

»Že,« je potrdila strežnica. »Bila je že na sprehodu v gozdu. Malo pred vami se je vrnila.«

»Tako? Sporočite ji, naj pride sem.«

»Da, gospod primarij!«

Strežnica je odšla. Drago je iz tega kratkega pogovora spoznal, kako prav je imela Vanda.

(Dalje prih.)

Ana Galetova:

PRAVLJICA

Tista dežela, o kateri se vam včasih sanja, je prav taka kot naša. Razlika je le v tem, da imajo tam eno samo cesto in na njej živ prah. To se pravi: Vsak prašek ima ročice in nožice in drobno srcece ženskega ali moškega spola.

V to deželo je zašel Pavle. Poznate fanta? Dolge lase ima in visoko čelo in globoke oči. Skratka lep je. Doma ima cele kopice knjig in vse kar je v njih, je tudi v Pavletu. Vsak dan gre devetkrat po beli cesti. Živi prah gleda za njim, pa ne ve, kam gre.

Ko je šel prvič, je vztrepetal žensko srcece drobne Praške ob cesti. Drobčkano je utripalo in kovalo: Nekoč pride lepi človek ob tej strani ceste. Sedem mu na

čevlje. Ko si ga bo doma sezuval, se mu utihotapim v gumbovo luknjico na rokavu. Odtam bom varno gledala v njegov obraz, v njegove knjige in njegova pisma.

Ali lepi človek nikoli ni hodil drugje kot po sredi in samo po sredi.

Praška je zaupala svojo bol in svoje želje tovarišem. Smejali so se ji: Norica! Obupano je dvignila ročici in se predala vetru, da jo je nesel, nesel...

Padla je na nekaj rdečega. Dolgo ni mogla misliti, kje je. Gledala je in tipala z ročicami in spoznala: Aha, sredi polja križ, na njem Bog, v rani na njegovem srcu jaz. — Lepo! je čustvovala. Ali mi more biti lepše! Gledala je v rdeče. Rdeča barva je njej najlepša. Rahlo jo spominja človeške krvi in jo mami. Devet let jo mami.

V desetem obstoji pred križem Pavle. Gleda in misli:

Ta križ je pa lep! Človek včasih najde znamenja, ki bi ne smela stati. Več ti vzamejo kot dajo. Zdi se ti, da visi na križu martinček, ne veliki Učenik iz Nazareta.

Ta križ je pa lep! Bog! Trpeč obraz in krč v udih. Umetnost! Tako zajetje! Kdo ga je neki rezljal? In je šel Pavle z roko mehko preko lesa. Kdo ga je neki rezljal? je premišljeval in prinesel s prstom Praško do ust.

Kot brez uma je trepetala na ustnici. Ustnica je tudi rdeča. Ustnica je celo topla. Moj Bog! Praški bo počilo srčece!

Umazano, kot je bila, je pojedel Pavle Praško. Mala stvarica pa je živela dalje. Tema ji je bilo in ob vsakem kašlju jo je strahovito stresalo.

Pavle je šel bled in bolan k zdravniku: Kaj naj?

Iz dežele! je rekel zdravnik.

Vi niste človek od tega sveta. Naš prah vam škoduje. Naš prah ima ročice in nožice in drobno vroča srčeca. Vi ne prenesete tega. Takoj iz dežele!

Pavle se pripravlja na potovanje.

Vse bolj pogosto pokašljeje.

Praško ponese v pljučih s seboj. Če se mu posreči, da jo v drugem ozračju izpljune bo še zdrav.

Škoda bi bilo Pavleta!

Kaj pa Praška?

Eh, Praška je le praška iz dežele sanj.

Škoda bi bilo Pavleta!

Ž E N A I N D E L O

M. Valant:

ZDRAVSTVENE NAPRAVE OUZD V LJUBLJANI

Mnogo naših čitateljic ima vsak dan opravka na bolniškem oddelku OUZD v Ljubljani in zato se nam zdi primerno, v kratkem opisati uradove zdravstvene naprave.

Zdravniške (ordinacijske) sobe ter zdravstvene naprave OUZD so nameščene v pritličju uradove palače na Miklošičevi cesti. Članica, ki želi zdravniške pomoči, se

mora zglasiti v veži pri ljubljanski ekspozituri, kjer dobi nakazilo za zdravnika kakor tudi vse informacije ter navodila, ki jih potrebuje.

V levem traktu poslopja je nameščen najprej *zobozdravniški oddelek*, kjer zdravniki in zobni tehniki izvršujejo plombiranje zob, izidiranje zob in vse operacije, ki se morejo izvesti ambulantno, dalje umetno zobovje, in sicer v kavčuku in v zlatu. — Poleg tega oddelka je *rentgenološki oddelek*. S pomočjo röntgenovih žarkov je možno pregledati človekovo notranjost in naslikati notranje dele organizma, nakar se bolezen lažje ugotovi. S pomočjo teh žarkov so pa ozdravljive tudi bolezni, ki so brez njih težko ali sploh neozdravljive. Ta oddelek je opremljen z najmodernejšimi aparati. V tem delu poslopja je tudi ordinacijska soba specialista za očne bolezni.

V subterenu je nameščeno *fizikalno zdravišče* urada. To prihaja vpoštev pri rekonvalescenci po prestanih težkih boleznih in operacijah, pri ženskih boleznih itd. Da se morejo posluževati fizikalnega zdravišča tudi neljubljanski člani, je opremljenih v drugem nadstropju desnega trakta več sob, za bivanje 10 moških in 8 ženskih članov, ki dobivajo za časa zdravljenja v uradu tudi prehrano.

V desnem traktu poslopja so ordinacijske sobe zdravnikov za splošne, notranje, otroške, ušesne, nosne in vratne bolezni ter kirurgijo. Za ženstvo je važna ambulanca dr. Pintarja, specialista za ženske bolezni in porodništvo. *Diagnostični laboratorij*. V tem laboratoriju se preiskuje pljunek pri tuberkuloznih znakih bolezni, gnoj iz raznih delov telesa, kri, urin, želodčni sok itd. Mnogo bolezni ugotovi pravilno šele laboratorij, ki je zvest spremljevalec ljubljanskih in podeželskih uradovih zdravnikov pri zdravljenju članov.

Na strani manjšega dvorišča je ambulanca za kožne in spolne bolezni, ki je važna za delavstvo, ki je izpostavljeno raznim *poklicnim* obolenjem. Te ambulance se je posluževalo v letu 1931. 2.58% v poštev prihajajočih članov, med njimi največ stroka mesarjev in prekajevalcev. Tudi specialist za *tuberkulozo* je tu in ordinacijski prostori krajevne protituberkulozne lige. Vedeti moramo namreč, da OUZD v izdatni meri podpira gibanje, da se tuberkuloza (jetika), če že ne odpravi, pa vsaj čimbolj omeji. Vsi zdravniki imajo na razpolago najmodernejše zdravilne pripomočke. Zdravnik za živčne bolezni ordinira na svojem stanovanju v Gledališki ulici.

Seveda zdravstvene naprave ljubljanskega OUZD niso osredotočene vse v Ljubljani. Zelo dobro je opremljena namreč tudi ambulanca ekspoziture v Mariboru, v manjši meri pa tudi one v Celju, Kranju ter Ptuj. Pozabiti ne smemo tudi na radio-termalno kopališče urada v Laškem ter okrevališče »Jadran« na Rabu, kamor pošilja OUZD vse tiste bolnike, za katere smatra, da so potrebni zdraviliščnega zdravljenja.

Iz tega moremo posneti, kako veliko važnost polaga ljubljanski OUZD na zdravljenje svojih članov, to je na dajatve članom v naravi, ki dosežajo tudi glavni namen zavarovanja, ki obstoja v tem, da pripomore za delo nesposobnemu članu do pridobitve delazmožnosti ter zdravja.

SPOŠTUJTE GOSPODOV DAN!

Eno največjih pohujšanj, ki jih doživljamo v zadnjih letih, tvorijo kršitve nedelj in praznikov. Zato je stalni odbor za evharistične kongrese v Jugoslaviji na svoji slavnostni seji dne 28. junija 1935 sprejel te-le resolucije, ki tičejo Gospodovih dni:

I. Proti sekularizaciji Gospodovih dnevor.

Delegati vseh škofij v naši državi, zbrani kot člani Stalnega odbora za evharistične kongrese na svojem sestanku v Ljubljani dne 28. junija 1935 zahtevajo, da državne oblasti brezpogojno vodijo račun o tem, kako bi Gospodovi dnevi ostali rezervirani izključno le namenu, ki ga po božjem zakonu imajo; njihov namen ni samo vršitev odnosnih verskih dolžnosti, temveč tudi gojitev verskega življenja sploh. Zaradi tega obsojajo »Zakon o obvezni telesni vzgoji« ter dotično »Uredbo o osnavljanju in delovanju prazničnih tečajev«, kolikor vzvišene namene Gospodovih dnevor zapostavljata. Dosti je delovnih dni, da bi se mogli cilji navedenega zakona neovirano dosegati brez tega zapostavljenja.

Pozivajo tudi vse pristojne činitelje, da javne, zlasti omladinske nastope dovoljujejo samo toliko, kolikor je vršitev verskih dolžnosti udeležencem katoliške veroizpovedi neovirano omogočena in zagotovljena. V nasprotnem slučaju bi bil značaj takih prireditev najmanje amoralen, kar moramo s stališča božjih interesov absolutno odklanjati.

II. Proti profanaciji Gospodovih dnevor.

V zvezi s pomenom in nalogami evharističnega kongresa smatra stalni odbor evharističnih kongresov za umestno, predlagati Katoliški akciji v državi, da z vsemi razpoložljivimi sredstvi, kakor so n. pr. versko prosvetno delo, časopisje, spomenice, protesti, posredovanja itd. itd. pobija in zavrača profaniranje Gospodovih dnevor, kakor se to javlja v sportnem udejstvovanju, v turizmu, v kopališčih, sejmihi, ferijalnih kolonijah, na izletih, na (popularnih) ljudskih vlakih itd. Božja zapoved je, da se Gospodov dan posvečuje; isto zahteva tudi splošno narodno blagostanje!

Tako glasita resoluciji. K temu dodajamo še to, da zahtevamo od oblastev, da strogo pazijo tudi na izvajanje določila zakona o zaščiti delavcev, ki pravi, da je delo ob nedeljah prepovedano.

Kjer ne poznajo nedelj, ne poznajo sreče in veselja in tudi ne poznajo in se ne približujejo socialni blaginji, ki je naš zemski cilj.

P O Ž E N S K E M S V E T U

A. Kokelj:

TRPLJENJE RUSKE ŽENE

»Russkij golos« štev. 224 z dne 21. julija t. l. stran 2. priobčuje ta-le članek: »New York journal« je začel priobčevati članke Marije Smit, soproge Andreja Smit. Kakor njen mož, tako je bila tudi Marija Smit član komunistične stranke od l. 1919.

Ravnokar se je vrnila iz sovjetske Rusije. Čuj, kaj piše o sebi in o ruskih ženah v svojem prvem članku!

Vsa tri leta, katera sem preživela v »delavskem raju«, sem delila vse trpljenje s svojim možem. Razven tega sem se vedno bala za njegovo življenje, katero je bilo v nevarnosti zato, ker je ostro nastopal proti sovjetski oblasti. V Ameriki sem bila član komunistične stranke in zelo živahna agitatorica. Težko mi je pisati o tem, kar moram napisati. No, jaz moram to storiti, obrniti se moram s pozivom na ameri-kanske in zlasti slovaške žene, katere me dobro poznajo, in javno to-le povedati:

Nikar ne verjemite lažnivi propagandi o emancipaciji ruske žene! To moram povedati s krvavečim srcem. *Ruske žene so brezupno zakovane v verige suženjstva in prisiljene npravstvene pogube.* Zakovane tako kot v nobeni deželi na svetu.

Verjela sem, da je ruska žena oproščena od dela v kuhinji in pranja. In to se je pokazalo kot resnično, ker nima kaj kuhati in prati.

Sovjetske žene imajo pravico delati samo z rameni, a potem prodajati svoje telo, da dobijo neobhodno potrebni košček kruha, da plačajo stanovanje in si kupijo obleko.

Midva z možem sva imela stanovanje v neveliki moskovski hiši. Tam je živel tudi inozemec — delavec Herner, star 55 let. Ž njim je živela prelepa ruska ženska, stara 20 let. Bila je omožena z drugim človekom, katerega je ljubila, a ne Hernerja. No ona in mož sta stradala, Herner pa je imel veliko plačo. V soglasju s svojim možem je šla k Hernerju stanovat. Kadar ni bilo Hernerja doma — je mož zahajal k njej.

V tretji sobi sta stanovala dva samska človeka. Ponoči so prihajala k njima dekleta zato, da bi mogle potem kupiti košček kruha. Tam je živel tudi neki Kaganov z ženo in dvema otrokoma. Mesečno je prejemal 400 rubljev, a družina je vendar stradala. Vštric z nami je bila garaža; vse težko delo tukaj so opravljale žene, ki so prejemale mesečno 30 do 40 rubljev. V času, ko je bilo treba obedovati, so iskale v smeteh košček kruha. Tako živijo milijoni ruskih žen.

Ruska žena navadno začne svoje delo ob 7. zjutraj. Ob 9. se vrača vsa izmučena domu. Po delu pa še mora stati v vrsti pred pekarno, da dobi potrebni kruh. In potem ... mnoge žene gredo prodajat svoje telo, da morejo živeti. Samske žene nikoli ne morejo toliko zaslužiti s poštenim delom, da bi mogle živeti.

Če žena zboli vsled gladu ali onemoglosti, jo odpravijo v bolnišnico. Te bolnišnice so strašne, grši kot ameriškanski konjski hlevi. So pa v Rusiji tudi prav dobre bolnišnice, toda le za komisarje, njihove žene in otroke. Sama dobro poznam sovjetske bolnišnice. Ko sem bila zbolela, sem bila v eni po imenu na »Devičjem polju«. Ni mogoče vsega popisati, kar sem tu dan na dan morala gledati. Videla sem, kako delajo z bolniki-delavci. Sobe so polne nesnage. Operirance mečejo okrog kot kose mesa. Po smrti bolnika ali, ko zapušča bolnico, ne menjavajo rjuh na posteljah.

Žene nimajo v Rusiji nobene pravice. 20 let sem se borila za socializem, a videla sem, da v deželi socializma žene morajo opravljati težka dela v rudnikih, na železnicah in pri sekanju dreves v lesovih.

Celo lastna žena Stalinova, hči delavca, ni mogla prenesti tega, kar so storili z rusko ženo. Zastrupila se je in je rajše umrla kot bi bila priča takih žalostnih razmer. Stalin je uničil na milijone družin, ko je može pošiljal na prisilno delo v Sibirijo in srednjo Azijo, žene pa ne vedo, ali so možje živi ali mrtvi. Poleg tega je Stalin kriv, da je neizmerno število brezdomnih otrok — sirot.

Zakaj se je njegova žena sama umorila? Svoje življenje je žrtvovala, da je s tem protestirala proti vsem tem strašnim dogodkom.

Ruska žena se vrača k otroku. Komunizem je uničil na Ruskem vsako družinsko življenje, ter ženo, čeprav ji je dal vse socialne in politične pravice, s svobodno ljubeznijo še bolj zaslužnil, kot katerokoli ženo na svetu. Z neomejenim spolnim izživljanjem ni žena ničesar pridobila, temveč izgubila vse, celo pripravljenost do materinstva, in to še najbolj, kajti vedno mora biti pripravljena, da jo mož zapusti in da bo prepuščena sama sebi. 21. junija letošnjega leta je neki moskovski urad dobil zanimivo pismo neke 25 letne visokošolke, kjer opisuje vso grozo položaja, v katerem se nahaja sovjetska žena, in kjer kliče po novem prerojenju sovjetskih mater. V njem piše: »Sem šele 25 let stara, pa že popolnoma izžeta, izmučena, histerična ženska, brez upanja, da bi kdaj dobila kako ljubljeno dete. Pred petimi leti sem bila popolnoma zdrava, vesela, razgibana, strastna sportkinja, ena prvih pri kolesarskih tekmah; sem končala fiziko in matematiko na moskovski univerzi in pred državnim izpitom sem bila prvičkrat v drugem stanju. Ker je splav pri nas v Rusiji tako nekaj navadnega in ne budi nikakih resnejših pomislekov, sem se podvrgla operaciji, ki se ji zdravniki niso protivili.

Od tedaj sem neprestano bolna. Petkrat sem bila že v bolnicah, pa vse brez uspeha. Sem inženirka, hotela bi delati tudi v javnosti, pa moram že ves čas stati ob strani. Zdaj so me zapisali med invalide. Večino leta preležim v postelji in kar je najžalostejše: ne morem več upati, da bi dobila kdaj otroka! V bolnici sem srečala na tucate takih žena v podobnem položaju, kamor jih je spravilo »zakonsko dovoljeno splavljenje«. Nikdar me ne zapusti misel, zakaj sem se poslužila tega zakona. Zdaj bi imela otroka, ki bi bil prav tako potreben državi kot meni, in jaz bi bila vesela, srečna in življenja polna mati. Obračam se s tem na vsa dekleta in žene, naj se nikar ne poslužujejo splava, obračam se na našo vlado, da še enkrat tozadevne zakone pregleda ter nas obvaruje pred takim lahkomišljenim postopkom. Obračam se na komisarijat za prosveto s predlogom, da naj se vsem dekletom na višjih srednjih šolah obvezno predočijo pri higijeni vse težke posledice splavljenja.« Tako vidimo, da ta grobi materializem, ki je vodilo komunistične države, ni mogel uničiti zdrave prirodne ljubezni in hrepenenja po otroku in družini, ki tvorijo temelj vsaki krščanski državi.

I Z N A Š I H K R O G O V

S. D.:

† STANKI SLAPŠAKOVI V SPOMIN

Umrla 24. avgusta 1935.

Da bi bile te vrstice kot čiste, bele rože, položene Tebi, Stanka, na prezgodnji grob, — to želim. Prezgodnji, pravimo mi ljudje, ki ne poznamo svetih načrtov Previdnosti božje. Pa je vedel On, Vsedobri od vekomaj, da bo ono soboto v večer utrgal njegov angel v zemskem vrtu belo rožo, ki se je pravkar odprla, zadehtela in se v trpljenju čudovito posvetila. Da, vedel je in bil vesel, ko smo mi v bolesti obstali in zajokali. — Stanka!

Učiteljica je bila, učiteljica Bogu v tiho radost. Vzgojena globoko katoliško, polna ljubezni, sočutja in srčne dobrote je stopila iz objema toplega domačega življenja v svet, med ljudi, med otroke. — Zvesta je ostala svojim svetlim vzorom, zvesta in katoliško zavedna v besedi in delu ves čas svojega delovanja — sedem let. Srečna je bila, morda najsrečnejša med otroki, ki jih je učila in vzgajala, saj se nedolžna srca tako čudovito razumevajo. In v duši svoji je bila Stanka vseskozi nedolžen, dober otrok. Iz njenih velikih, modrih oči je sevala milina, čas detinske sreče. Te dobre oči so polodprte pozdravljale v dolgi, tako težki bolezni, pozdravljale, ko je mrtva počivala na svoji bolniški postelji. O, in niso varale. Stanka je bila otrok božji, otrok Marijin in zato najboljši otrok predobrih staršev, ki vdani ponavljajo: »Gospod, Ti si nam jo dal, in Tebi smo spet jo izročili čisto, dobro našo Stanko!«

Nismo videli svete male Terezike na mrtvaškem odru; ko smo kropili Stanko, smo nehote mislili nanjo. Obe sta, v cvetu let klonili pod isto boleznijo — jetiko. Obe sta hodili svojo golgotsko pot nad leto dni in se v trpljenju in daritvi posvetili. In zdaj sta se srečali tam gori v vrtu božjem — nevestici božji, beli cvetki. — Kaj vse sta si pač povedali?

Lepa je bila Tvoja zadnja pot tju na pokopališče v Dravljje, kjer čakaš vstajenja. Daleč nekje je ostal šum živahnih, mestnih ulic. Nenavadno tiho popoldne se je zlivalo v še tišji večer. Tam za planinami je zahajalo sonce, ko smo te spremljali, Stanka. Vse je bilo v tisti uri tako lepa slika Tvojega tihega, dobrega življenja. Na poljih je dehtela ajda, preko njiv so poletavale lastovke. V bližnji cerkvi pa so jokali zvonovi in z njimi mi vsi, ki smo Te poznali in ljubili, Stanka! Tvoj grob smo obsuli s cvetjem, samim belim. Zvenelo bo v nekaj dneh, a lep spomin nate, draga Stanka, ostane vedno svetel in jasen v nas.

Stanka, mi vemo, da si že tam, kjer bridkosti in krivice več ni. — Stopila si iz naših vrst; z nami si živela, se borila in zmagala, ko mi še tavamo, padamo in vstajamo ... Stanka, spomni se nas in bodi naša mala Terezika, Terezika naše ljube slovenske zemljice in naroda, za katerega si v življenjskih dneh delala in mu darovala svojo moč. Glej, Tvoje tovarišice v delu odhajajo spet na svoja službena mesta, Ti, Stanka, pa si odšla k Očetu v večni dom, kjer slovesa več ni, kjer premine borba za košček kruha, kjer ni krivice in tamne zavisti. — O Stanka, kadar nam bo težko — vrzi cvetko, da vztrajamo in bomo dobre in zveste v lepem svojem poklicu.

Saj pridemo skoro za Teboj, Stanka. Kratki so dnevi in morda ni več daleč naš zadnji. Da bi bil lep, kakor je bil Tvoj, daj Bog!

Vse Vigrednice opozarjamo, da prav te dni poteka leto, ko smo izgubile našega dragega Lojzeta Golobiča. Kolikokrat smo se ga spominjale vse leto, ko smo iznova pogrešale njegovih prelepih prispevkov v naši Vigredi. Upamo, da ni bilo nobene med nami, ki ne bi bila ob takih spominih tudi pomolila za večni mir njegove duše. Izkazimo se mu hvaležne za vse lepo, kar

nam je nudil v življenju, ko je bil tako tesno povezan z nami in našo Vigredjo, da ga ne pozabimo, ampak se ga spominjamo na oni najkoristnejši način, ki dviga nas in njega v naročje božje milosti.

Lojze, Bog Ti daj večni mir na svojem Srcu, Ti pa ne zabi nas, ki še hodimo po težavnih potih življenja proti večni domovini!

Zagrebskim Slovenkam, najprej Vam, ki naročate in berete Vigred, pa tudi vsem onim, ki boste kakorkoli izvedele za to moje pismo.

Nisem prijatelj premnovega govorjenja in pisanja. Prav nič mi ni prijetno pri srcu, če moram poslušati hudournik vznesenih in napihnjenih besed, ki so po navadi brez vsebine, ali pa sladkobno hvalisanje, ki je vedno zlagano in zlobno preračunano. Iskreno pa sem vesel odkrite in poštene prijateljske besede, ki človeku dobro dene kakor žejnemu kozarec mrzle vode, ki mu jo poda ljubeča roka.

Zato se tudi ne bi bil domislil, da bi v Vigredi pisal Vam, katere vsaj vsako nedeljo vidim pri svetem Roku ali v društveni dvorani, kjer lahko spregovorimo besedo ali dve. In tega pisma ni nihče drugi kriv kakor moj prednik g. Janez, ki v letošnji prvi številki naroča zagrebskim Vigrednicam, naj mi bodo »vsak čas v takojšnjo podporo« pri delu za reševanje slovenskih duš v Zagrebu.

To je g. Janez dobro zapisal in za te besede sem mu hvaležen. Za one, ki naročate in berete Vigred, se ne bojim, ker mislim, da še vedno skrbno čuvate oni ograjeni vrtec deklinške časti, čistosti in poštenja, ki so ga skrbne mamice s tolikim trudom vzgojile v vaših dušah. Prosim Vas pa, da se tega mojega zaupanja izkažete vredne in da sedaj čimprej porujete plevel, ki se je morda zakotil med zlato pšenico, poleg katere sme rasti edino še nageljček, roženkravt, rožmarin... In čuvajte se strupene slane, ki je ravno v teh krajih tako pogostna in tako nevarna ter je pomorila že prenekatero lepo slovensko cvetlico, da ni nikdar več dvignila zvene le glavice. Dragoceno cvetje v svojih dušah pa zalivajte z roso božje milosti, katero zajemajte iz neusahljivega studenca Jezusovega božjega Srca. Potem boste varne pred vsemi viharji zlobe in zapeljevanja, ki hrujejo mimo vaših src; zakaj, če je Bog z vami, kdo je proti vam in koga se vam je treba bati! To pa vedite, da niste nikdar same, najmanj v urah trpljenja in skušnjav: pri vas niso samo molitve vaših mater in očetov, bratov in sestra, ampak sam vsemogočni Oče! In z Njim ste tudi ve vsemogočne!

Gospod Janez mi je zapustil lepo dediščino. Vigrednice, pomagajte mi, da jo ohranimo, da jo pomnožimo! Z žalostjo moramo priznati, da je v Zagrebu mnogo Slovencev in Slovenk, ki so odšli z doma samo zato, da lahko brez nadzorstva in brez odgovornosti živijo po svoji volji. Doma so se sramovali življenja, ki ni življenje, ampak suženjstvo greha, v mestu pa se taka stvar laže prikrije in enaki se med seboj najboljše počutijo in razumejo. Tudi takim nesrečnejšem skušajmo pomagati in jih z lepo besedo, z molitvijo in z zgledom dvigniti iz močvirja pregrehe. Obenem pa bodimo previdni kakor one modre device, da nam samim ne zmanjka olja božje ljubezni in milosti! Sveti Rok, Marijina družba in Slomškovo prosv. društvo naj bodo ognjišča, okoli katerih se zbirajte. Tam boste našle sester in bratov po veri, jeziku in duhu, tam se bo krepila vaša verska in narodna zavest, utrjevala zveza z Bogom in domom. Pa tudi med seboj se združujte v manjše skupine in krožke; saj ni treba pravil in članarine, le tesneje se povežite med seboj, se zbirajte ob nedeljah sedaj pri tej, sedaj pri drugi tovarišici. Bodite druga drugi kakor angel varuh, obiskujte se med seboj, ob godovih se skupaj poveselite in obdarujte s primernimi darovi. Ne pozabite slovenske pesmi in vesele bodite kljub delu in trpljenju. Kdo pa ima večjo pravico do pravega veselja in sreče kakor zvest božji otrok?! In take bodite ve! Za grehom ostane v duši gnus, tema in praznота, čisto in nedolžno veselje in razvedrilo pa nas poživlja in je vsakemu potrebno, da ne otopimo v težavah življenja...

Poznam nekaj štiri- in več peresnih »Deteljic« — upam, da ne bodo hude, če to povem — ki zelo lepo uspevajo. Eno peresce gleda na drugo in skrbi, da vsa »Deteljica« v soglasju raste in se razvija. In srečnejši smo, če se še kdo z nami veseli, žalost nas pa manj boli, če jo še kdo z nami deli.

Kljub žalostni revščini, katere je v dušnem in gmotnem oziru toliko okoli nas, so v srcih naših deklet neprecenljiva bogastva božjega življenja. Želim, da to bogastvo ne ostane zakopan in neizrabljen

zaklad, marveč da ga vedno bolj množite sebi v srečo, domovini v ponos in čast in — za temelj verskega in prosvetnega življenja Slovencev v Zagrebu.

Bog z nami vsemi!

Gregorič Jože,
vaš duhovnik.

Zagreb, 16. avgusta 1935.

Zveza absolventk kmetijsko-gospodinjskih šol sklicuje svoj prvi redni občni zbor v nedeljo, dne 8. septembra 1935 v prostorih kmetijsko-gospodinjske šole v Marijanišču, Ljubljana, Poljanska c. 28, ob 10. uri dopoldne. — Zveza, ki je bila ustanovljena v začetku letošnjega leta, šteje sedaj okrog 200 članic, kar je zelo razveseljivo. Poleg idealnega namena, da goje članice med seboj pristrčne tovariške vezi, je tudi velikega praktičnega pomena, da nadaljujejo strokovno izobrazbo, ter s skupnimi močmi pripravljajo boljše bodočnost kmečkemu življenju. — Absolventke, ki ste bile deležne izobrazbe gospodinjskih

šol, pristopite v svojo organizacijo, ker s tem ne le podpirate njo, ampak tudi koristite sebi in svojemu stanu! Kmečka žena in gospodinja mora postati dosledno zavedna svojega stanu, kajti ravno s tem, da kmečko življenje ceni in ga ljubi, pomaga graditi največ za obči blagor svojega naroda. — Zveza absolventk je vznikla popolnoma iz duše kmečkih žen in deklet, zato tudi pričakuje od Vas, absolventk, ki še niste njene članice, da čimprej podprete organizacijo s svojim pristopom. — Vabimo Vas, absolventke kmetijsko-gospodinjskih šol, da se udeležite občnega zbora zveze, kjer se lahko vpišete za članice! Vse, ki pristopite, dobite društveni znak, člansko izkaznico in društveno glasilo »Brazda«, ki se izdaja enkrat na mesec. Članarina je za leto 1935 — 25.— Din. Pismene prijave, s katero javite tudi svoj točen naslov, poklic pa tudi, kdaj in kje ste absolvirale km.-gosp. šolo, sprejema tajnica zveze Cilka Kuk-ova, Slov. Konjice.

V R O Ž N E M D O M U

F. G.:

O PRIJATELJSTVU

Včasih pa Julka le še zaide za kratko urico k Dolinarjevi Metki. Njena bivša gospodinja ji je še vedno dobra prijateljica in zaupnica. — Le prevečkrat se namreč pripeti tako, da Julka sama nikamor več ne more in ne zna.

Tako kot zadnjič, na primer, ko sta s tovarniško znanko reševali problem prijateljstva. Pa je ona druga deklica tako očitajoče pokazala njuno skupno znanko in kot za obsodbo izrekla: »Poglej, kakšna je! Zjutraj v cerkvi in pri obhajilni mizi, čez dan pa se družijo s takimi, ki jih vse poznamo kot slabe in dekliskega imena že nevredne!«

Kako naj Julka pove in raztolmači? Nekoč — sami smo včasih res tako nerodni, da ne opazimo mnogih drobnih lepot v knjigi življenja — je bila zelo hvaležna pridigarju, ki je na tretjo pobinkošno nedeljo tolmačil: »Jezus je hodil s cestinarji in grešniki. Pa so mu farizeji zamerili in mu očitali, da z grešniki občuje. — Ali ne bi mogli tudi danes zapisati nad vsako spovednico, nad vsako obhajilno mizo: Glejte, On pa z grešniki občuje! — Kako zelo moramo biti Jezusu za to ljubezen hvaležni; in — ali Ga ne bomo posnemali?«

Potem pa se Julka spomni, kako je že tolikokrat slišala doma in v šoli in ob večernih predavanjih: »Povej, s kom občuješ, da ti povem, kdo si.« Pa se zave človeške slabosti in zatrepeta, ker bi mogla tudi ona, prav kakor vsaktera njena sestra

pasti in postati slaba; tako tesno ji je, da sama ne verjame upornim besedam: »Naj mislijo in govore ljudje, kar hočejo; za svojo družbo in za svoja dejanja bom sama odgovarjala Bogu!«

Vse te težave in pomisleke je Julka potožila Dolinarjevi Metki. Pa sta ob nedeljskem popoldnevu skupno reševali: Da bi se prav za prav morali vedno spominjati, da Jezus z grešniki občuje. Od kdaj pa imamo nekateri monopol, da bi se imeli za nekaj boljšega, ko pa spovednica opominja in se ob obhajilni mizi vedno znova zavedamo svoje nevrednosti? In naši vsakdanji sklepi o ljubezni do Boga in do bližnjega, če se pa že samo družbe, ki nam ne bi pomagala do ugleda, ogibamo? — Pa sta se ustrašili in pomislili, kako je človek zares slab: dekleta hoče svetovati in pomagati, pa ne ve, kako sama bolj in bolj postaja taka, kakršna je njena družina: ob kvanti njene oči in ustnice nič več ne dobe onega strogega izraza, vse prevečkrat se že tudi sama glasno smeje, plesne zabave in veselice so ji postale že kar potrebne in pivski prostori se ji nič več ne zde tesni in zatohli.

Pa vendar trdijo, da vsako pravo prijateljstvo mora pomagati in dvigati; saj ne zasluži tega lepega imena nobena vez, ako v prijateljstvu združeni duši ne privoščita druga drugi vsega najboljšega, česar sta zmožni sami, ali pa, kar vsaka prijateljica more prejeti od tretje osebe. Prijateljstvo namreč ne pozna ljubosumja.

Takšen je bil konec njenega nedeljskega pogovora: Tudi dobra dekleta, pa posebno še dobra, smejo občevati prijateljsko s takimi sovrstnicami, katerim svet očita vsakovrstne napake. Ako je prijateljstvo pravo, potem bo to slabo ime kmalu izginilo; nobeno plemenito dekleta namreč ne bo iskalo družine samo zato, da bi kramljala o vsakdanjih zadevah, da bi imela na izletih družbo in morda še za to, da bi na promenado in h kinopredstavam ne hodila čisto sama; glavni smoter mora biti vedno duša: da bi v prijateljstvu obe boljši postali. Da bo to mogoče, je treba črpati vedno novih moči: v cerkvi, ob dobrih knjigah in še v družbi modrih, plemenitih prijateljic. — Saj Julka sama čuti, kako bogata vsakikrat odhaja iz Dolinarjevega doma. —

Domov grede pa tolikokrat vsa srečna sanjari, kako bi ob mnogih takih prijateljstvih bilo lepo in toplo v premnogih sobicah delavskih deklet.

G O S P O D I N J S T V O

Sočivne in krompirjeve juhe

Sočivne juhe rade porabljajo gospodinjne pri obedih, v katerih imajo močne mesne jedi ali tudi močne močnate jedi. Prav tako porabljajo tudi krompirjeve juhe in te vse še prav posebno ob postnih dneh.

Splošno o pripravi sočivnih in krompirjevih juh:

1. Če hočemo imeti te juhe posebno okusne, jih zalivamo z mesno juho ali z juho iz kosti, ali z juho, ki jo dobimo od prekuhane zelenjadi. Za te juhe porabljamo prav radi vodo, v kateri smo kuhali beluše, karfijolo, pa tudi gobe.

Glavno je namreč resnična sočivna tekočina.

2. Za krompirjevo juho ne smemo porabljati prej kuhanega krompirja; prav tako se ne sme krompir, ki ga kuhamo za juho ali v kockah ali v koscih, razkuhati, da ni juha gosta.

3. Mešane sočivne juhe kuhamo tako, da devljemo posamezne sestavne dele kuhati tako, kakor zahteva njihova trdota. Za te vrste juh zrežemo sočivje v rezance in ga nekoliko časa dušimo v masti ali presnem maslu.

Če je katera izmed teh juh preredka, jo zgostimo z jajcem, ki ga razžvrkljamo gladko v mleku. Take juhe so potem ze-

lo nasitne in lahko veljajo za glavno jed, kar je zlasti pri otroški hrani večkrat prav na mestu. K vsem tem juham pridevljemo razne začimbe in dišave, kakor: majaron, šetraj, poper i. pod.; k vsaki pa se prav dobro poda paradižnik.

V razne tovrstne juhe radi tudi zakuhamo rezance, riž, žličnike in cmočke, a le v čiste, to se pravi, da pripravljeno sočivno ali krompirjevo juho prej pretlačimo in vanjo potem zakuhamo primerno zakuho. Posebno okusna zakuha za te juhe so razni mesni cmočki, torbice, štrukeljčki.

Juhe iz stročnic

Te vrste juhe so zelo hranilne, ker vsebujejo mnogo beljakovin in škroba. Splošno o pripravljanju juh iz stročnic:

1. Zbrane in oprane stročnice (fižol, grah, leča) namakamo 12 ur, a ne dlje, ker sicer že prično kaliti. Če nimamo mehke vode, je treba pridejati trdi vodi ščep natrona na vsak liter vode.

2. Kuhamo jih počasi in enakomerno 2—4 ure, kakor zahteva starost, debelost in način kurjave. Lonec naj prevaja toploto počasi (glinast, porcelanast); paziti je treba, da se ne pripalijo.

3. Dodatke in začimbe denemo v lonec šele pozneje, ko je zrnje že napol kuhano.

4. Da dobimo dobro, gostljato juho, moramo zrna pretlačiti.

Imamo pa tudi juhe iz moke imenovanih stročnic, ki jih lažje in hitreje pripravljamo.

Ker so juhe iz stročnic zelo hranilne, naj bi jih vsaka gospodinja vsaj enkrat na teden dala svoji družini.

KUHINJA

Krompirjevi hlebčki. Skuhaj 3—5 krompirjev, jih olupi in pretlači s stiskačem ali skozi sito; dodaj 2 jajci, žličko stolčene čebule, drobno zrezanega zelenega peteršilja, ščep popra, sol, malo moke ter vse dobro zmešaj. V široki ponvi razbeli malo masti, zajemaj z žlico testo, devaj na vročo mast, da se razleze v obliko okroglega zrezka. Ko so po obeh straneh rumeno zapečeni, daj s kompotom ali solato na mizo.

Pariška juha. Razgrej v ponvi malo masti, prideni moke in napravi prežganje, katero razredči z mrzlo vodo in mešaj, da zavre. Nato prideni drobno sesekljanega peteršilja, vršič zelene, na rezance zrezane karfijolne liste, par žlic zrezanih svežih gob (če uporabljáš posušene gobe, jih prej popari, ožmi ter sesekljaj), ščep popra, sol, po možnosti še drobovino (želodec, jetra) kuretine. Ko se vse skupaj skuha, izboljšaj juho z raztepenim jajcem in opečenimi kruhovimi rezinami.

Meso v čebulni omaki. Zreži na koledčke $\frac{1}{4}$ kg čebule ter jo zarumeni na razbeljeni masti. Prideni $\frac{1}{2}$ kg govejega, telečjega ali prašičevega mesa, ki ga prej potolci in zreži na koščke; prilij malo juhe ali vode, osoli, pokrij kozico in duši, da se meso zmehča. Nato potresi z moko; ko prevre, prideni še par žlic kisle smetane in daj s polento na mizo.

Zeljnat juha s paradižniki. Očisti in zreži na debele rezance srednje veliko zeljnato glavo. V kozi razgrej žlico masti, v njej zarumeni pol žličke sladkorja, prideni zrezano zelje, pokrij in duši 5—10 minut. Nato zalij s toplo vodo in osoli. Prereži čez polovico 3 ali 4 lepe paradižnike, iztrebi pečke, oziroma kar je tekočega (to precedi in zlij v zelje), prideni paradižnike s kožico vred zelju in vse skupaj kuhaj pol ure. V škodelico deni par žlic smetane, vmešaj vanjo 1—2 žlici moke, vlij v zelje in dodaj še pol žličke kumne. Ko juha še nekaj minut vre, poberi iz nje kožice od paradižnikov.

Krompir na poljski način. Skuhaj 6—8 srednje debelih krompirjev, jih odcedi, takoj olup, zreži na majhne koščke in stresi v vročo skledo. Prej že razbeli v ponvi par žlic na drobno zrezane prekajene slanine, zabeli krompir in daj takoj na mizo.

VPRAŠANJA IZ ZDRAVSTVA

Odgovarja dr. M. Justin.

Fr. D.

Že dalj časa čutite bolečine v eni nogi in to od tedaj, ko ste bili ranjeni v nogo nad stopalom, čeprav se je rana že zacelila. Pri vsakem naporu Vas noga zopet boli. Tudi daljša hoja Vas utruja in bolečine se povečajo. Vprašujete, zakaj te bolečine? Vsak telesni napor ranjeni in čeprav

že pozdravljeni nogi lahko povzroči, da se na dotičnem mestu bolečine pojavijo. To nogo bo treba, kakor se vidi, čuvati. Težka bremena nositi, daljše in naporne hoje ne boste smeli še kmalu. Toliko delajte, kolikor spoznate, da lahko brez škode. Preko te meje ne hodite, da Vam noga ne ostane za vedno preobčutljiva. Tople kopeli, solnčenje, masaže bodo gotovo le koristile, če jih znate pravilno izvesti.

M. Vo. iz Prek. M.

Že eno leto čutite bolečine levo in desno pod rebri. Bolečine nastopijo od časa do časa. Včasih se pokažejo bolečine v ramah, potem na hrbtu, v prsih itd. Menjaje se iste sprehajajo po celem telesu. Appetit do jedi imate, toda Vam ne hasne nobena jed, vedno ste »suhi«. Če je to jetika, vprašate. Svetujem: dajte se rentgenološko pregledati, da se ugotovi diagnoza. Nos Vam je zamašen, ne morete dihati. Svetujem resno k specialistu za nos. Tam bo kmalu jasno.

M. P. iz Sl. B.

Stara ste 20 let. Perijoda se je pojavila v 13. letu. Kmalu se je pokazalo belo perilo in hirati ste začeli, bolečine v križu so Vas mučile. Temperatura je bila povečana in bruhalo ste. Bleda ste. Po operaciji slepiča v 18. letu občutite bolečine še vedno preko želodca in trpite na močnem zaprtju. Belo perilo je postalo močnejše in neznosno in hujšate vedno bolj in bolj. Kaj da je na tem belem perilu vprašujete, ker Vas muči. Nobenemu, niti lastni materi ne upate tega povedati, čeprav Vas ona z žalostjo opazuje.

O belem perilu smo v Vigredi že veliko pisali, le pogledjte v prejšnje letnike. Vam bi svetoval, da se daste pregledati specialistu, ki bo ugotovil vzrok po preiskavi. Iz Vašega sporočila jaz ne morem diagnoze spoznati. Kaj pa če ne živite prav? Če ni kaka infekcija ali okužba, za katero ne veste. Kakor rečeno, morate k zdravniku. Resen zdravnik Vam bo tu pomagal.

VPRAŠANJA RADOZNALIH ČITATELJIC

(Ker se je nabralo toliko odgovorov, moramo danes priobčiti odgovore in prinesemo nova vprašanja prihodnjič.)

UREDNIŠTVO OGDOVARJA

20. *Kakor znano uporabljajo pri kemičnih in medicinskih poskusih večkrat razne živali. Največkrat: zajčke, bele miši, žabe, morske prešičke, tudi bele ribice i. t. d. Vam se zdi krvoločno, da porabljajo živali za to. Pomislite pa, kaj bi bilo, če bi te poskuse delali kratkomalo na ljudeh. Vedeti morate, da farmakolog s posebno pažnjo gleda na to, da se njegovim malim pomočnikom nič žalega ne zgodi; če pa je kdaj kak poskus smrtonosen, se zgodi to tako hitro, da se živalica ne muči. Pri preizkušnji isoprala (uspalno sredstvo) je cevka komaj iz mačjega gobčka, že zadnji konec mačke prehaja v spanec. Ko se mačka zlekne v popolno spanje, jo prenesejo v toplo omaro (grelno omaro), kjer prespi do 5 ur, se potem zbudi in gre takoj k posodi za krmo, kakor da ji nič ni. Kakor je Bog ustvaril živali, rastline in rudnine za hrano človeku, prav tako se smejo le-te tudi sicer porabljati človeku v korist.*

21. *Največji in najboljši daljnogledi so tako izvrstni, da bi z njimi lahko opazili na mesecu poslopja, kakor n. pr. cerkev sv. Štefana na Dunaju. Premikajoče in gibajoče predmete pa bi tudi prav gotovo opazili. Do tega pa še ni prišlo. Iz tega se da sklepati, da živih bitij na luni ni, torej tudi ni zraka, ki je zanje neobhodno potreben. Več o tem najdete v raznih zemljepisnih knjigah.*

22. *Hormone imenujemo snovi, ki jih proizvajajo razni organizmi, kateri že v zelo majhni množini zelo močno vplivajo na življenjske dogodke v teh organizmih. Ime imajo od grške besede, ki pomeni »zbujati, razgibati«. Človeško telo proizvaja razne hormone, ki so potrebni za razvoj raznih notranjih organov in njihovega dela. Mesto njihove proizvodnje so razne žleze v notranjosti človeškega telesa, ki odvajajo svoje produkte neposredno v kri. V ostalem je vsa zadeva glede hormonov vseskozi zdravniškega značaja in Vam o njej ne kaže več razlagati, da se druge čitateljice ne bodo dolgočsile.*

Zelo ga priporočamo tudi našim ljudem doma, da si ohranijo stike s svojci v tujini. Cena Din 70.— na leto. Tudi na ogled ga je mogoče dobiti.

Ivana Preglja Izbrani spisi so izšli v 10. zvezku »*Otroci sonca*«. Cena broš. Din 45.—, vez. Din 60.—. Založništvo Jugoslovanske knjigarne. Kdor ima dosedanje zvezke Pregljevih povesti, pač ne bo mogel drugače, kakor, da si kupi še tega, jubilejnega. Priporočati Pregljevih knjig pač ni treba, ker se dovolj priporočajo same.

Dr. Josip Jeraj: *Cerkvena zgodovina*. Oris z domorodnega vidika. Samozaložba. Tiskarna sv. Cirila v Mariboru. Str. 288 velike osmerke. Cena Din 36.—. Knjiga, ki smo jo tako pogrešali in povsod iskali, je vendar izšla. Pregledni priročnik je to, ki ga lahko in zanesljivo porabljam ob vsaki priliki. Ko avtor informira čitatelja o celotnem razvoju Cerkve, ne prezre niti enega momenta, zraven pa ga seznanja tudi z verskim življenjem in delom v naših krajih, vsled česar je knjiga še posebno važna. Take knjige, ki bi zbrala tudi to gradivo, doslej prav res še nismo imeli. Kako dobro bo služila vsem, ki jih kličejo prebujena in obnovljena prosvetna društva k predavanjem! Vsi ti in sploh vsakdo, ki se zanima za zgodovino, si bo

knjigo gotovo omislil. Dobi se pri založniku, pa tudi v vseh knjigarnah.

Davorin Petančič: »*Igra naše fare*«. Ljudske igre 12. zvezek. V založbi Ljudskih iger je kot knjiga rednega izdanja izšlo to delo. Pisatelj hoče čisto na svojski način pokazati, kako naj ljudska igra zajame celo faro, z vsemi stanovi. Tako skupno delo vseh stanov v fari nam kaj dobro predoči silo farnega občestva, ki ga doslej prav malo razumemo in se tako malo priznavamo k temu občestvu. Vendar pogojev za to pač ne manjka, saj je med nami še vendar dovolj resnične vere, ki naj bi bila močna in globoko segajoča korenina farnega občestva. Že ko čitaš knjižico, se ti nehote pokaže celotni boj dobrega s hudim, ki se v igri gotovo prikazuje še na očitnejši način. Ta duhovna igra, kjer jo bodo igrali, bo v resnici ustvarila farno skupnost, ki je ne bo mogoče raztrgati. To knjigo, kakor tudi vse dosedanje in »*Proslave*« in »*Priročnike*«, pa tudi »*Ljudski oder*« prav toplo priporočamo.

»*Kristina, Lavransova hči*« III. del je izšla nedavno. Nedvomno jo bo kupil vsak, ki ima že prejšnja dela, pa bo kupil tudi oba prejšnja dela, kdor bo dobil ta tretji del v roke. — Dobi se v Jugoslovanski knjigarni in v vseh drugih knjigo-tržnicah.

Uredništvo in uprava Vigredi sta sredi priprav za prihodnji letnik Vigredi. Ker bi na vso moč rada ustregla vsem željam, ki jih imajo Vigrednice in sploh vsi čitatelji, prosita, da se oglasijo čimprej vse one in vsi oni, ki bi imeli kake želje glede prihodnjega letnika Vigredi. Dobrodošli jima bodo vsi nasveti glede vsebine in oblike, pa tudi glede drugih zadev. Pripravljenih imata že polno lepih stvari, ki jih seveda zdaj še ne moreta razkriti; prosita pa, da se vse Vigrednice že zdaj potrudijo, da bo prihodnji letnik še bolj uspešno širil izobrazbo in razvedrilo med našim ženstvom, kot doslej, to se pravi, da bodo dosedanje naročnice skrbale za čim večje število novih naročnic, da se bodo naše vrste vedno bolj strinjale okoli lista, ki je edini katoliški ženski list. — Zato: že sedaj na delo!

Ako gre
za zavarovanje
pride v poštev le

UZAJEMNA ZAVAROVALNICA

LASTNA PALAČA

LJUBLJANA, Miklošičeva 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi.
2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; po-
smrtninsko zavarovanje »KARITAS«.

Zavarujte sebe in svoje imetje edine pri naši domači
slovenski zavarovalnici.

„Dekliški oder“

V založništvu Vigredi je petero zvezkov Dekliškega odra, ki vsebujejo nastopne igrice z ženskimi vlogami:

II. zvezek:

PASTORKA. Drama v petih de-
janjih.

SESTRI. Božična slika v enem de-
janju.

ŽIVELA TELOVADBA. Veseloigra
v enem dejanju. Cena Din 12.—

III. zvezek je posvečen materinske-
mu dnevu in vsebuje 19 deklamacij
za materinski dan in kratke pri-
zorčke:

POTRPETI JE TREBA Z OTROKI.
PISMO

MATERIN ZAKLAD

MOČNA MATI

MATERINSKA LJUBEZEN

Cena Din 10.—

IV. zvezek: vsebuje 5 daljših in
krajših iger namreč:

ZA SREČO. Igra v treh dejanjih.

ANGELA. Božična igra v petih
slikah.

URE NA RAZPOTJU. Prizor za
Silvestrov večer.

PAMET JO JE SREČALA. Burka
v treh dejanjih.

KAKOR VIDITE. . . Veseloigra v
štirih slikah. Cena Din 16.

V. zvezek:

SV. ELIZABETA. Igra v petih de-
janjih. Cena Din 7.—

VI. zvezek vsebuje tri igrice:

ZADOVOLJNOST OSREČUJE. Bo-
žična igra v enem dejanju.

GOBAVKA. Misijonska igra.

PRED JASLICAMI. Božična igra v
dveh dejanjih. Din 7.

Z A L O Ž B A V I G R E D I

Ljubljana, Masarykova 12.

Vigred 1929, 1930, 1931, 1932, 1933
à Din 25.—

Med pomladjo in poletjem. — Din 10.

Mati vzgojiteljica. — Din 16.

Henoh Arden. — Din 8.